

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství
Studijní obor: Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině
Katedra: Katedra zootechnických věd
Vedoucí katedry: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Porovnání tréninkových metod podle
specializace dostihových koní

Vedoucí bakalářské práce:
Autor bakalářské práce:

Ing. Jana Zedníková, Ph.D.
Kristýna Frintová

České Budějovice, 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s užitím literatury a ostatních pramenů uvedených v seznamu použitých zdrojů. Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Kristýna Frintová

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí bakalářské Ing. Janě Zedníkové, Ph.D., za odborné vedení a všestrannou pomoc při vypracování bakalářské práce. A dále Václavu Lukovi za poskytnutí potřebných informací, cenných rad, zkušeností a odbornou spolupráci, díky které jsem mohla být součástí jak brigádně i praxí, a kterou jsem si v sedle jeho koní mohla na vlastní kůži vyzkoušet.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním způsobu tréninku anglického plnokrevníka. Sledování koně pocházejí z dostihového střediska na jihu Čech, ze stáje Luka racing.

Do sledování bylo zapojeno 16 koní, po 4 v každé skupině, kteří se specializují na různě dlouhé tratě: sprinteři, mílaři, vytrvalci a překážkový koně.

Sledování probíhalo po celý rok, individuálně pro každého koně. Předmětem pozorování byly rozdíly tréninkových metod a různě odlišné práce daných kategorií koní.

Bylo sledováno: frekvence využití kolotoče v tréninku, objem cvalové a klusové práce v metrech, rychlost cvalové práce a využití výběhů k pasivnímu odpočinku. Vše bylo sledováno ve třech obdobích tréninku: přechodném, hlavním a odpočinkovém.

Podrobným sledováním bylo zjištěno, jaké rozdíly tréninkové dávky jsou mezi kategoriemi. Rozdíly mezi skupinami a všemi sledovanými parametry byly zjištěny v hlavním tréninkovém období. V hlavním období (koně jsou nejvíce zatíženi a realizováni do dostihů) průměrná jedna cvalová práce v průměru činila u sprinterů 1 444,5 m, mílařů 1 259,4 m, vytrvalců 1 705,4 m a překážkových koní 2 563,6 m. To odpovídá délce dostihů, ve kterých dané skupiny koní závodí. I klusová práce v hlavním tréninkovém období se významně lišila. Oproti ostatním kategoriím koní u sprinterů nebyla klusová práce využita, ostatní kategorie koní byly připravovány před cvalovou prací klusovou. Mílaři v průměru naklusali za tréninkovou jednotku 2 177,2 m, vytrvalci 2 714,3 m a překážkoví koně 3 513,87 m.

Nejmenší a statisticky nevýznamné rozdíly byly zjištěny v tréninku jednotlivých kategorií koní v období přechodném.

Klíčová slova: anglický plnokrevník, dostihový kůň, trénink dostihových koní

Abstract

The Thesis inquires into comparing the ways of training of English Thoroughbred race horses. The monitored race horses were stabled in the racing centre *Luka racing* in the South of Bohemia.

I monitored 16 race horses; the horses were divided into four groups of four horses. The horses were trained for racing in various distances: the short-distances, the middle-distances, the long-distances and in the steeplechase races.

The individual horses were monitored throughout the year. The object of the observation was focused on differences in training methods and on differences in activities used for the abovementioned groups of horses.

I monitored the following activities: the frequency of using roundabouts in trainings, the length (in meters) of galloping activities and the length (in meters) of trotting activities in training units, the speed of galloping activities, and the use of paddocks for the passive recreation of the horses. The monitoring took part in three training periods: the transition period, the main period, and the recreation period.

By close monitoring, it was found what differences there were in the quantity and quality of trainings of the different groups of horses. The most differences between groups of horses and between all the monitored parameters were found in the main training period. In the main period (when the horses were saddled with training and used in races the most) the average activity of gallop was 1,444.5 m for the short-distance horses; 1,259.4 m for the middle-distance horses; 1,705.4 m for the long-distance horses; 2,563.6 m for the steeplechase horses. Those figures correspond to the length of the races in which the groups of horses compete. The trotting activities of the horses in the main training period were also significantly differed. The short-distance horses did not use trotting activities in their trainings. The other groups of horses used trotting activities before performing their galloping activities. In average, the middle-distance horses covered 2,177.2 m in one training unit, the long-distance horses covered 2,714.3 m in one training unit and the steeplechase horses covered 3,513.87 m in one training unit.

The smallest and statistically insignificant differences in the training of the individual groups of the horses were found during the transition period.

OBSAH

1. Úvod	7
2. Literární přehled.....	8
2.1. Historie dostihů	8
2.2. Chovatelský záměr anglického plnokrevníka	9
2.2.1. Požadavky na dostihového koně	10
2.3. Organizace dostihů.....	11
2.4. Kategorizace dostihů.....	12
2.5. Specifikace dostihů	14
2.5.1. Rovinové dostihy	14
2.5.2. Překážkové dostihy	14
2.6. Závodišť v České republice	15
2.7. Faktory ovlivňující výkonnost	17
2.8. Tréninkové cykly	18
2.8.1. Přípravný výcvik.....	18
2.8.2. Tréninkové období	18
2.8.3. Objemové, kondiční, dechové práce	20
2.8.4. Vlastní tréninková jednotka	20
2.9. Trénink koní pro rovinové dostihy.....	21
2.9.1. Trénink 2-letých koní.....	21
2.9.2. Trénink 3-letých a starších koní.....	22
2.10. Trénink překážkových koní	23
3. Cíl práce.....	24
4. Materiál a metodika.....	25
4.1. Materiál	25
4.2. Metodika	25
5. Výsledky a diskuze.....	27
5.1. Trénink dostihových koní - sprinterů ve sledované stáji	27
5.2. Trénink dostihových koní - mílařů ve sledované stáji	30
5.3. Trénink dostihových koní - vytrvalců ve sledované stáji.....	33
5.4. Trénink překážkových dostihových koní ve sledované stáji.....	36
5.5. Porovnání systému tréninku podle specializace dostihových koní	39
6. Závěr	46
7. Seznam použité literatury	47
8. Přílohy.....	50

1. Úvod

Dostihem se rozumí každý závod, kterého se účastní dostihový kůň s jezdcem v sedle s cílem soutěžit s jiným koněm nebo jinými koňmi o jakoukoli cenu, ať finanční, věcnou nebo jinak vyjádřenou, nebo s cílem rozhodnout jakoukoli sázku, která se týká výsledku takového závodu, pokud koně v takovém závodu startují současně. Dostihy jsou samostatným jezdeckým odvětvím a nespádají pod ČJF, organizující ostatní jezdecké závody.

V posledních letech si však můžeme v České republice všimnout zajímavého trendu. Koně, kteří uspěli v klasických dostizích a jsou tedy primárně předurčení ke zkvalitňování chovné základny, míří často v témže roce do překážkových dostihů, kde se více či méně úspěšně pokoušejí navázat na své rovinové výsledky.

Koňský dostih je chovatelská zkouška, prověřující rychlost koně v klusu nebo cvalu, případně jeho schopnost překonávat překážky. Dostihy se v dnešní době pořádají na dostihových závodištích, každý dostih má určité propozice.

Dostihovým koněm je v našich zeměpisných šířkách nejčastěji myšlen anglický plnokrevník. Toto tvrdé, pracovité a houževnaté plemeno se stalo díky rostoucí popularitě dostihového sportu známé po celém světě.

Výkonnostní zkouškou anglického plnokrevníka jsou už po staletí rovinové dostihy, konkrétně tedy jejich tříletý ročník, označovaný také jako klasický. Nejlépe hodnocení tříletí pak bývají zařazeni do chovu.

2. Literární přehled

2.1. Historie dostihů

Předchůdcem současných dostihů byly různé závody koní v zápřeží i pod sedlem. Cílem závodů bylo zdokonalit vojenské i zájmové používání koní, případně poskytnout atraktivní zábavu. Stupeň vyspělosti civilizace zpravidla podmiňovala dovednost, která se projevila ve výcviku a použití koní i v organizaci soutěží. S ní souvisela období vývoje koní, jejichž pokračováním jsou dostihy. Rozšíření koní do západní Evropy a jejich postupné zdokonalování v Anglii, toto období začíná pořádáním závodů koní ve cvalu pro zábavu, pokračuje budováním dostihových drah, postupnou tvorbou propozic, prvními pokusy chovatelů závodních koní využít výsledků těchto závodů v plemenitbě a končí založením Jockey Clubu v roce 1750 (DUŠEK, 1999)

Historie dostihů je stará 4000 let. A více než před 2600 lety se staly dostihy součástí olympijských her. Kolébkou dostihů v dnešním slova smyslu je Anglie. Král Richard Lví Srdce přivedl z křížáckých výprav orientální hřebce a klisny a uspořádal první regulérní dostihy, které dotoval 40 librami zlata. V 17. století založil král Jakub I. první tréninkové středisko a dostihovou dráhu v Newmarketu, odkud se dostihy postupně rozšířily do dalších míst a zemí. Od roku 1705 byly již dostihy registrovány. Dnes rozdělujeme dostihy v zásadě na rovinné a překážkové (JOKL *et al.*, 1977)

Záliba v závodech koní podnítila v Anglii zájem o chov rychlého koně. Proto byli importováni orientální koně chováni čistokrevně nebo kříženi s lokálními užitkovými typy. Vlastnosti importů i koní chovaných v Anglii se prověřovaly závody v rychlém cvalu. Propozice závodů se zdokalovaly. V roce 1750 byl založen Jockey Club, který sjednotil propozice a preferoval šlechtění rychlosti ve cvalu (SAMBRAUS, 1986)

Různé formy závodů s koňmi dlouho plnily zejména funkci soutěže jezdců a zemí. Stupeň vyspělosti civilizace zpravidla podmiňovala dovednost, která se projevila ve výcviku a použití koní i v organizaci soutěží. Rozhodně však v této době dostihy nesloužili jako zkouška, podle jejichž výsledků by se určovali další směry a způsoby chovu (HORÁČEK, 1983)

Přelom 17. a 18. století znamená v dějinách chovu koní důležitý mezník, poněvadž do této doby se datuje vznik anglického plnokrevníky. Zakladateli tohoto plemena byli tři hřebci a necelá stovka klisen, jejichž potomstvo vyniklo nadprůměrně nejen na závodní dráze, ale i v dalším chovu. Všichni tito koně, počínaje rokem 1680, jsou registrováni v prvním svazku plemenné knihy, nazvané „General Stud – Book“, který byl uzavřen v roce 1791. Zde jsou registrovány dovezené klisny především arabské, ale i berberské a turecké, import se začal uskutečňovat za vlády Karla II. Stuarta a tyto klisny jsou známy pod jménem „royal mares“ (tj. královské klisny). Jejich potomstvo se seletovalo podle výkonu na dostizích. Tak vzniklo nové plemeno „anglický kůň plnokrevný“, jemuž byl dán název „thorough bred“ (JOKL *et al.*, 1977)

Prvně jmenovaný byl v syrském Damašku vyměněn za zbraně a dovezen do Anglie. Druhý z trojice byl ukraden anglickým kapitánem při tureckém obléhání Vídně v 17. století a Godolphin Barb byl z Jemenu poslán jako dar do Francie, ze které se po letech strastiplného života dostal do Anglie. Roku 1770 se přestali pro chov anglického plnokrevníka používat arabští koně a začali se chovat pouze čistokrevně. O rok později byla založena plemenná kniha tzv. General Stud book,

do níž se mohou zapisovat pouze hříbata, jejichž otec i matka jsou v plemenné knize zaneseni. To platí po celém světě, a proto je plnokrevník nejlépe zdokumentovaným plemenem. Nejčastěji se vyskytují hnědáci, ryzáci a bělouši, kterých je nejméně. Od počátku 20. století se toto plemeno rozšířilo po celém světě a představuje nejen vrchol sportovního chovu koní, ale také krásy, ušlechtilosti a souladu (KLOKOČKA, 2010)

Ve druhé polovině 18. století došlo ke vzniku významných tradičních dostihů a rozšíření chovu anglického plnokrevníka na kontinent i do zámoří. V Anglii byly založeny dostihy pro tříleté koně (Oaks, St.Leger, Derby), které se staly pilířem dostihové soustavy anglického plnokrevníka. Z důvodů maxima stejných podmínek, které jejich propozice zajišťovali startujícím koním, získaly titul klasické dostihy. Podle jejich vzoru byly pak založeny další dostihy, tak aby spolehlivě prověřovaly rychlost v širším rozpětí vzdáleností. Později bylo spektrum dostihů rozšířeno (dostihy dvou a více věkových kategorií) (JISKROVÁ *et al.*, 2005)

Dostihový řád a systém kategorií, v nichž jsou koně prověřováni, postupně převzala většina zemí na světě (EDWARDS, 1992)

2.2. Chovatelský záměr anglického plnokrevníka

Anglický plnokrevník **se chová podle zásad čistokrevného chovu**. Jeho původ navazuje na předky zapsané v General Stud Book (1973) v plemenné knize anglických plnokrevníků. Výkonnost i genotyp je vyšlechtěn nejenom na rychlost cvalu a jeho vlastnosti musí zodpovídat požadavkům kladeným na dostihového koně. Plemenné označení anglický plnokrevník odpovídá anglickému thorough bred, což je „úplně přechovaný“, jako francouzskému pur sang, t.j. „čistá krev“. V Anglii se dávno v minulosti chovali rozličné kombinace domácích irských a keltských koní za přílivu orientálních krví, které měli za cíl vyšlechtit populaci dostihových koní. Od vydání plemenné knihy General Stud Book se šlechtění jen čistokrevně a pomocí výkonnostních zkoušek se dosáhlo významné selekční účinnosti. Na této chovatelské základně se v uplynulých 200 roků vyšlechtila vrcholová výkonná populace anglického plnokrevníka (FLADE *et al.*, 1990)

Chovatelská metoda, používaná k dosažení chovného cíle, je čistokrevná plemnitba v rámci plemene. Výsledky kontroly výkonnosti v dostizích jsou podkladem pro odhad plemenné hodnoty a selekci. Zkouškami výkonnosti všech koní obou pohlaví se zjišťuje jejich výkonnostní schopnost, konstituční tvrdost, zdravotní stav, charakter a temperament (ANONYM 1, 2015)

Statistika za rok 2014 praví, že letos bylo zaregistrováno celkem 1 196 koní, z toho 656 českého chovu, pro které bylo na dotacích a majitelských prémiech rozděleno celkem 44 526 450 Kč (HOLUBCOVÁ, 2014)

V odborných kruzích je též uváděn pod zkratkou A1/1. Nemusí splňovat žádné standardy k uchovnění. Pro anglického plnokrevníka je důležitá pouze rychlost, na základě které je zařazen do chovu.

Anglický plnokrevník, který je v oficiální terminologii označován jako A1/1, **je spojován především s dostihovým sportem**. Právě dostihy byly důvodem, proč bylo vyšlechtěno nejrychlejší a jedno z nejušlechtilejších a nejkvalitnějších plemen koní všech dob (ALEŠA, 2014)

Chovný cíl v chovu plnokrevníka - je ušlechtilý kůň, dostatečně velkého rámce, korektního harmonického exteriéru, tvrdé konstituce, vysoké výkonnosti v rychlosti a vytrvalosti pro nejvyšší požadavky v dostizích, případně sportu. 7. Chovatelská metoda, používaná k dosažení chovného cíle, je **čistokrevná**

plemenitba v rámci plemene. Výsledky kontroly výkonnosti v dostizích jsou podkladem pro odhad plemenné hodnoty a selekci. Zkouškami výkonnosti všech koní obou pohlaví se zjišťuje jejich výkonnostní schopnost, konstituční tvrdost, zdravotní stav, charakter a temperament. 8. Selekční prostředky Výsledky kontroly výkonnosti v dostizích se každoročně zveřejňují formou dostihových výsledků, statistik startů, vítězství, umístění, získaných obnosů, distančního optima a generálního handicapu v Dostihové ročence a Chovatelské ročence. U klisen matek se jejich generální handicap uvádí ve 2,3, a 4 letech i v Plemenné knize. 9. Plemenná hodnota hřebců a klisen se zjišťuje přezkoušením jejich potomstva v dostizích a vyhodnocením příslušnými metodami kontroly dědičnosti (ANONYM 1, 2015)

Chovným cílem je zvyšování výkonnosti plemene anglický plnokrevník v rovinných dostizích, především v rychlosti, ranosti, konstituční tvrdosti a rychlosti ve vytrvalosti V překážkových dostizích dále zvyšování skokové potence a nezbytných charakterových vlastností (ALEŠA, 2014)

Ve zkratce si proto připomeňme, k jakému účelu byl dostihový kůň vyšlechtěn. Chovatelským záměrem plnokrevníka bylo, je a bude, aby uměl především rychle utíkat a tudíž na podněty okamžitě zareagovat. Jsou to koně extrémně citliví, velmi pozorní, snadno vzrušiví a občas až nepřiměřeně temperamentní, což úzce souvisí s jejich využitím: blesková vznětlivost a výbušnost je pro vyvinutí požadované rychlosti ideálním faktorem.

A dostihový trénink je těmito charakterovými vlastnostem přizpůsobený, aby práce s eruptivními povahami plnokrevníků byla pro obě strany co nejméně stresující a zároveň bezpečná (MRÁZOVÁ, 2015)

Dostihy prověřují výkonnost koní v rychlém cvalu, rychlém klusu, případně schopnost překonávat různé druhy překážek v poměrně rychlém cvalu. Tyto požadavky jsou podstatou speciálních funkcí soustav dostihů (DUŠEK, 1999)

Výkonnostní vlastnosti jednotlivých koní zkoušené v dostizích vyjadřují nejdůležitější selekční faktor pro jeho další použití v chovu. Výkonnostní zkoušky koní a šlechtění anglického plnokrevníka tvoří odedávna jeden účinný celek (FLADE *et al.*, 1990)

Rychlost koní v dostizích je určitým ukazatelem jejich výkonnosti. Významu nabývá rychlost zvláště v průběhu speciálního tréninku. Proto jsou na hlavních závodištích, tedy i u nás, časy rovinných dostihů měřeny s přesností až 1/100s. Kromě celkových časů dostihů jsou měřeny i časy dosahované koňmi na úsecích 200, 400 popř. 500 m dlouhých (KLEMENT, 1986)

2.2.1. Požadavky na dostihového koně

Všeobecné výkonnostní požadavky na anglického plnokrevníka jsou:

- a) připravenost na výkon a konstituční tvrdost,
- b) schopnost regenerace,
- c) temperament, charakter, příježděnost (ochota nechat se osedlat)
- d) ranost a plodnost,

Speciální požadavky jsou tyto:

- a) vydatná pohyblivost ve všech druzích pohybu, hlavně ve cvalu, při vynikající rychlosti a vytrvalosti,
- b) korektní exteriér, s kohoutkovou výškou 160 až 168 cm, délkou trupu 158 až 166 cm a obvodem holeně 19 až 21 cm,
- c) nejlepší výkony na dostihové dráze, které jsou vyjádřené vysokou rychlostí ve cvalu na mezinárodních dostihových soutěžích (FLADE *et al.*, 1990)

Aristokrat mezi koňmi - Dovolte, abychom vám představili jeho výsost. Povstaňte prosím, neboť právě přichází. S hlavou jemnou, ušlechtilou, s rovným profilem a pyšně vztyčenou, jak se na pravého šlechtice sluší. Pod hebkou kůži je vidět snad každá céva. Je vysoký, štíhlý a každý jeho pohyb je provázen symfonií svalů. Je to rozený atlet s chutí závodit a hlavně vyhrávat. Silná, svérázná osobnost s vůlí prosadit si svou. Anglický plnokrevník - nejrychlejší z koní (KLOKOČKA, 2010)

Mimořádně rychlý a v rychlosti mimořádně vytrvalý, konstitučně velmi tvrdý, raný dostihový kůň s vynikající, prostornou, plochou a pružnou cvalovou akcí (SAMBRAUS, 1986)

Angličtí plnokrevníci jsou známí svou odvážnou, bojovnou a aktivní povahou. Všeobecně je plnokrevník ušlechtilý, elegantně stavěný kůň. Tělo je svalnaté, silné a přesto jemné. Hlava je ušlechtilá s rovným profilem a bystrým okem. Dlouhý krk je mírně klenutý a přechází ve výrazný kohoutek. Hřbet je kratší a pevný. Zád' je silná a bývá rovná nebo mírně sražená. Končetiny jsou suché a výborně stavěné. Pod jemnou kůží jsou zřetelně znát cévy, srst je hedvábně jemná (HERMSEN, 1998)

Anglický plnokrevník výrazně ovlivnil téměř všechna moderní plemena koní. Je odvážný a rychlý, s nezměrnou životní vitalitou. Někteří jedinci jsou však hůře ovladatelní, někdy až svéhlaví.

Angličtí plnokrevníci se vyznačují úměrně dlouhým trupem a hlubokou hrudí. Tak vzniká v hrudní dutině náležitý prostor pro výkonné plíce, které zásobují tělo nezbytným kyslíkem i při trysku (HENDERSONOVÁ, 1999)

Anglický plnokrevník je nejrychlejší a nejcennější plemeno na světě a založil mohutný, mnohonárodní chovatelský a jezdecký průmysl. Je zároveň základním prvkem pro šlechtění závodních koní a hlavním prostředkem ke zlepšení mnoha jiných plemen (EDWARDS, 1993)

2.3. Organizace dostihů

Českou vrcholnou autoritou pro organizaci dostihů a šlechtění anglických plnokrevníků je **Jockey Club České republiky (JC ČR)**. JC ČR je následnickou organizací Československého Jockey Clubu, založeného v roce 1920 tehdejšími chovateli a majiteli dostihových koní (DUŠEK, 1999)

Jockey Club ČR je sdružení, kterému podle §2 Zákona 240/91 o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat udělilo Mze ČR dne 15. listopadu 1991 ve smyslu tohoto zákona oprávnění k výkonu činnosti v oblasti plnokrevníka a dostihového provozu. JC ČR podporuje, organizuje a kontroluje chov plnokrevníka a cvalový dostihový provoz na území ČR a zastupuje tyto oblasti chovu koní v tuzemsku i zahraničí (ANONYM 2, 2005)

2.4. Kategorizace dostihů

Cvalové dostihy:

- a) rovinové
- b) překážkové dostihy
  - dostihy přes proutěné překážky *
  - steeplechase
  - steeplechasecrosscountry
  - crosscountry

* rovinové dostihy, dostihy přes proutěné překážky a steeplechase:

- a) dostihy s hmotností:
  - závisící na věku koně
  - závisící na věku a jiných podmínkách (penalizace a úlevy)
- b) vyrovnané dostihy:
  - I. kategorie
  - II. kategorie
  - III. kategorie
  - IV. kategorie

Základními skupinami dostihů v rámci soustavy jsou:

- dostihy koní stejného věku,
- dostihy koní rozdílného věku.

Dostihy koní stejného věku. Tyto dostihy porovnávají výkonnost koní stejného ročníku narození. Dělí se na klasické dostihy, ostatní dostihy koní stejného věku a handicapy.

- Klasické dostihy jsou nejvýznamnější dostihy koní stejného věku. Jejich propozice zajišťují startujícím koním maximum stejných podmínek. V těchto dostizích nesou všichni startující koně stejnou hmotnostní zátěž.
- Dostihy koní stejného věku s penalizací a úlevami mají propozicemi stanovenou korekci základního hmotnostního zatížení výkonnějších koní doplňujícím zatížením, penalizací. Penalizace má dvojí význam. Výkonnějším koním komplikuje možnost zvítězit a nutí je vystupňovat úsilí v dostihu. Méně výkonným soupeřům naopak otevírá možnost zvítězit a často podpoří jejich ctížádost nebo odstraní psychické problémy, pramenící z předchozích porážek.
- Handicapy jsou dostihy, ve kterých nesou koně hmotnostní zátěž stanovenou podle předchozí výkonnosti odpovědným funkcionářem Jockey Clubu ČR - handicaperem. Ten propočte hmotnostní zatížení přihlášených koní tak, aby všichni měli teoreticky stejnou možnost zvítězit.

Dostihy koní rozdílného věku. Srovnávací dostihy, které slouží ke vzájemnému porovnání výkonnosti koní dvou a více ročníků. Jejich propozice zajišťují maximum stejných podmínek koním téhož ročníku. Úlevy ani penalizace nejsou povoleny. Rozdíly hmotnostního zatížení koní jednotlivých ročníků stanoví

tabulka rozdílů „vah“ , sestavená na základě dlouhodobých zkušeností. Postupem dostihové sezóny se vzájemný rozdíl zátěže mladších a starších koní snižuje (DUŠEK, 1999)

Lineární algebra či diferenciální rovnice jsou méně komplikované obory nežli rozdělení rovinových dostihů. Ty se v zásadě dělí do několika kategorií podle kvality startujících koní. V České republice je celkem 5 kategorií, přičemž pátá je nejnižší. Pak ještě následuje národní Listed (NL), Listed (L) a dostihy se statutem Graded tři, dva a jedna (Gd-3, Gd-2 a Gd-1). Naše dostihová pravidla uznávají jako nejvyšší kategorii dostihu Graded 3 (JANDA, 2011)

National listed dostihy jsou výkonnostní zkoušky, kterým byl Jockey Clubem ČR přiznán statut national listed dostihu (NL). Seznam těchto dostihů zveřejňuje Jockey Club ČR každoročně ve Věstníku ČT současně se zveřejněním dostihového kalendáře. Graded a Listed dostihy jsou výkonnostní zkoušky, kterým byl Jockey Clubem ČR přiznán statut Graded 1, Graded 2, Graded 3 nebo Listed (G1, G2, G3 a L). Seznam těchto dostihů zveřejňuje Jockey Club ČR každoročně ve Věstníku ČT současně se zveřejněním dostihového kalendáře. Handicap je dostih, v němž jsou hmotnostní zatížení koní určena handicaperem tak, aby všichni startující koně měli stejnou naději na vítězství (ANONYM 3, 2015)

V současné době tvoří českou rovinovou klasickou trojkorunu trojice dostihů lišících se délkou trati. Všechny tři se konají na závodišti v Praze Velké Chuchli. První je Velká jarní cena na 1 600 m, která se běhá v květnu a kůň při ní musí prokázat, že má rychlost. Na konci června se běží České derby, vrchol rovinové sezóny na 2 400 m, při kterém kůň prokazuje jedním ze tří testů vyhrazeným pouze pro tříleté koně a je součástí tzv. klasické trojkoruny. Předchází mu Velká jarní cena, která se koná tradičně v polovině května, a třetím dostihem je srpnový St. Leger. Derby je nejen vrcholem rovinové dostihové sezóny, ale i trojkoruny. Navíc je nejvýše dotovaným rovinovým dostihem u nás. Celkem se běží o 2,5 miliónu korun a vítěz získá odměnu ve výši 1 milión korun. Výše dotovaným dostihem v České republice je už jen Velká pardubická (4,5 miliónu), ale to je steeplechase, tedy jiná disciplína (JANDA, 2011)

Od roku 1921 se pravidelně každý rok koná i v naší republice a až na jednu výjimku vždy na závodišti ve Velké Chuchli. Od svého začátku byl u nás vypisován pro tříleté hřebce a klisny a běhá se na trati 2 400 metrů. Současná situace však nasvědčuje tomu, že tento dostih, který byl významnou chovatelskou zkouškou a vítězství v něm bylo chloubou pro každého chovatele, majitele, trenéra i jezdce (ZÁGLER, 2006)

Jedno ze starších dostihových pořekadel říká, že derby vyhrává kůň nejméně, zatímco St. Leger kůň nejlepší. Mnoho diváků si myslí, že 100 nebo 200 metrů v délce dostihu nerozhoduje, ale opak je pravdou (KLOKOČKA, 2011)

Historické prvenství patří Irsku, kde se jel první překážkový dostih - první steeplechase. Rovněž slovo steeplechase je původu irského a znamená v našem překladu hon k věži. Původní dostihy byly totiž vždy v blízkosti daleko viditelné kostelní věže. Při těchto jízdách nebyla trať vytyčena. Když se po roce 1 800 rychle rozšířil anglický způsob honu za zvěří, za smečkou psů, vyžadovali jezdci koně rychlé, lehčí a schopné překonávat přírodní překážky. Zušlechtěním chovu koní bohatým importem arabské krve byl pronikavě zlepšen i domácí chov. Mezi majiteli a chovateli koní vznikla prospěšná rivalita, přinášející organizování matchů (sázek dvou majitelů koní), Cross-country a posléze i překážkových dostihů. Po roce 1800 jsou zaznamenány již dlouhé překážkové dostihy v krajině Leicestershire, Bedford, Derby, Roscomon, St. Albans a dalších. V roce 1836 byla ve farnosti Maghull

u Liverpoolu uspořádaná zvlášť velká steeplechase, která byla v roce 1839 pojmenována Velká liverpoolská steeplechase (Grand National) a ta se v předměstí Liverpoolu v Aintree pořádá dosud (JOKL *et al.*, 1977)

2.5. Specifikace dostihů

2.5.1. Rovinové dostihy

Rovinové dostihy - královská disciplína. Čím jsou v automobilových závodech F1, jsou v dostihovém sportu rovinové dostihy. Ty jsou mezi odborníky nejuznávanější a mezi fanoušky velmi populární. Točí se zde poměrně dost peněz, a to jak v sázkách, tak na dotacích. Rovinové dostihy mají rovněž dlouhou historickou tradici, jejich počátky sahají kamsi do poloviny šestnáctého století, ovšem pravdou je, že své síly na dráze měřili koně již v antických dobách. Dnes jsou rovinové dostihy především výkonnostní zkouškou anglických plnokrevníků a jejich úspěch na dráze přímo souvisí s jejich budoucí cenou a cenou jejich potomků. Délka dostihů je většinou od 1 000 m do 3 200 m, výjimečně 4 000 m. Nejslavnější dostihy světa se konají převážně v kolébce tohoto sportu, ve Velké Británii: například Oaks, Derby či St. Leger. Derby se koná na slavném závodišti v Epsomu. V Americe je to například Breeders 'Cup, Kentucky derby, na nejdražší dostih světa Dubai World Cup se musíme jet podívat do Dubaje (KLOKOČKA, 2011)

Rychlost koní ovlivňuje především vzdálenost dostihu. Závislost rychlosti na vzdálenosti je podstatou administrativního třídění rovinových cvalových dostihů na:

- sprinterské (se vzdálenostmi 1 000 až 1 300 m)
- mílové (1 400- 1 850 m)
- střední (1 900- 2 100 m)
- vytrvalecké (2 200 m a delší)

(DUŠEK, 1999)

1 míle = 1.609m, 1 furlong = 201m, 1 yard = 0,914m

(KLOKOČKA, 2011)

Dle délky tratě, na kterou je dostih vypsán můžeme rozdělit rovinové cvalové dostihy do následujících kategorií:

- do 1 400 m	sprinterské tratě
- od 1 400 do 1 899 m	mílařské tratě
- od 1 900 do 2 199 m	střední tratě
- od 2 200 do 2 799 m	vytrvalecké tratě
- od 2 800 m a výše	super vytrvalecké tratě

(MISAŘ, 2010)

2.5.2. Překážkové dostihy

Kůň pro překážkové dostihy musí vyhovovat několika základním požadavkům. Jsou to v pořadí za sebou: dobrý charakter, vytrvalost, vrozená skoková schopnost a dostatečná rychlost. Koně špatného charakteru do přípravy nevolíme. Tvrdý výcvik na překážkách vyžaduje volbu tvrdého koně, kterého nějaký

pád neodradí před dalším skákáním. Také koně tvrdohlaví a bojácní nejsou vhodné. Vytrvalec pro překážkové dostihy bude takový, který bude bez námahy snášet cval od 2 400 m výše. Je pochopitelné, že špičkový koně rovinní běhají rychleji než koně pro překážkové dostihy. Avšak rychlosti při překážkových dostizích nepřevyšují v průměru rychlost 600 m za minutu vzhledem k postavení překážek v různém směru a s tím spojeným pomalejším vedením koně. Přesto však vytrvalec musí projevit v tréninku i v dostihu dostatečnou chuť ke zvýšení rychlosti, bez újmy na zdraví. Takové vytrvalce je nutno pro překážkové dostihy vyhledávat. Koně, kteří zpočátku utíkají a nedají se držet, obvykle vytrvalci nejsou, brzy „zhasnou“ a končí překážkový dostih vysílením, odmítnutím absolvovat překážky a musí být vzati z dostihu (JOKL *et al.*, 1977)

Steeplechase - lety nízko nad zemí. Další skvělou adrenalinovou podívanou jsou překážkové dostihy, tak zvané steeplechase nebo steeplechase crosscountry. V některých zemích jsou mezi fanoušky dokonce populárnější než rovinné dostihy. Důkazem toho je nejpoblárnější překážkový dostih u nás slavná Velká pardubická steeplechase, která je dobře známá i v celé Evropě. Můžeme předpokládat, že pro většinu obyčejných lidí bude známější právě Velká pardubická než třeba Velká jarní cena klisen, Derby či St. Leger, což jsou jedny z nejprestižnějších rovinných dostihů u nás. Steeplechase se běhá na podstatně delší tratě, na nichž je celá řada poměrně náročných překážek. I tento druh dostihů má několikasetletou tradici, jejíž kořeny nás zavedou opět na britské ostrovy. Nejslavnější steeplechase dostih se běží v rodišti neméně slavných Beatles a vyhrát Velkou národní neboli Velkou liverpoolskou je snem asi všech žokejů na světě (KLOKOČKA, 2011)

Steeplechase je překážkový dostih podle pravidel dostihového řádu. Pořádá se na vytyčené dráze na stálých závodistiích nebo provinčních drahách na vzdálenost od 3 200 m výše. Překážky jsou různého typu. Jezdci, amatéři i profesionálové, musí mít předepsanou váhu (JOKL *et al.*, 1977)

Březové proutí - dobře mete. Proutěnou jsou typem překážkových dostihů. Běhají se na klasické rovinné dostihové dráze, kde jsou koním do cesty postaveny překážky z pevně svázaných březových větví o výšce 1,37 m. Jsou ve speciálních podstavcích, které se při případném kontaktu položí po směru dostihu, proto nepředstavují pro koně tak vážnou překážku, přestože jsou překonávány ve větší rychlosti. Na proutěnkách směji koně startovat od tří let. Některé proutěnkářské dostihové tratě jsou opatřeny mělkými vodními příkopy, které mají za cíl přidat závodu na atraktivitě. Mnohdy se z neúspěšných rovinných dostihových koní stanou úspěšní proutěnkáři či steepleři (KLOKOČKA, 2011)

2.6. Závodistiě v České republice

ALBERTOVEC (okres Opava)

Areál vystřídá několik majitelů a v roce 2005 jej zakoupil Josef Hájek se svou rodinou. Hřebčín vyžadoval nálehavé rekonstrukce. Po 17 letech byla opravena i dostihová dráha a v roce 2006 se opět konal Dostihový a jezdecký den.

BENEŠOV

Pod vedením Dostihového sdružení JarkTo funguje benešovské závodistiě od roku 2005. Tradičně se zde uskuteční 2 dostihové dny. Vrcholem je každoročně Velká benešovská steeplechase firmy Meran Praha.

BRNO

Na brněnském závodisti odstartovali první dostihy v roce 1997, rovinová dráha tehdy měřila pouhých 900 metrů. Po 3 letech přibýlo nejen 300 metrů dráhy, ale také 6 k původním 4 steeplechase překážkám. V letošním roce zde proběhly 3 dostihové dny.

KARLOVY VARY

Stavba karlovarské dostihové dráhy se odvíjela od projektu vídeňského architekta Alfréda Bayera ve spolupráci s inspektorem dostihových drah H. Slavkovským, načež byla v roce 1899 slavnostně předána Českému jezdeckému klubu. Od roku 2003 se o dráhu stará společnost CITY GOLF & RACING CLUB s.r.o.

KOLESA (okres Pardubice)

Na rozloze 21 ha vybudoval koncem minulého století majitel Václav Sůra pod odborným vedením Václava Čermáka sportoviště, kde se konají nejen dostihy, ale i soutěže všestrannosti a parkury. Mimo běžných steeplechase skoků je součástí specialita závodistiště - skok do vody nebo Koleský dvojsklo na uměle vytvořeném valu.

LYSÁ NAD LABEM (okres Nymburk)

V Lysé nad Labem se běhají dostihy od roku 1953, jednalo se tehdy o státní závodistiště, a to až do roku 1993. V tomto roce si areál pronajal Jan Palyza a začal zde každoročně pořádat dostihové dny. Dva roky na to se stal majitelem závodistiště. Letos se zde konalo 6 dostihových dnů.

MOST

Většina dostihových drah je postavena na urovnaných přírodních terénech, ovšem s výjimkou té mostecké. Závodistiště je totiž vybudované na velebudické výsypce, která byla vytvořena z nadložních zemin závodu Jan Šverma. Tím však jedinečnost mosteckého Hipodromu nekončí. Jako jediný u nás má totiž přímou dráhu pro rovinové dostihy o délce 1 200 metrů.

MIMOŇ (okres Česká Lípa)

Mimoňské závodistiště bude mít stejně jako celý hřebčín v příštím roce výročí 45 let. Majitelem hřebčína je dnes Dr. Zdeněk Pulec, ten v posledních letech realizoval kompletní obměnu mateřského stáda s cílem získat nejlepší světové linie a perspektivní chovné klisny, z nichž nejvýznamnější je Semantica - matka dvojnásobné vítězky Velké pardubické, Sixteen. Nyní je zde také tréninkové středisko pana Šavujeva.

NETOLICE (okres Prachatice)

Koně se v Netolicích chovali snad odjakživa. Jsou známé nejen díky slavnému chovu těžkých tažných koní, ale 6. června 1954 se zde konali také první oficiální dostihy. S tímto datem je též spojeno založení zdejšího dostihového závodistiště u zámku Kratochvíle. Každoročně se tu pořádá Velká netolická steeplechase na 4000 metrů.

RADSLAVICE (okres Přerov)

Významnou osobností závodistiště v Radslavicích je Pavel Složil. Přípravuje zde své překážkové koně a stojí za pořádáním tamních dostihových mítinků. Po vojně přebral po ročním působení v zemědělském družstvu Prosebnice do soukromého

hospodaření areál chovu koní v Radslavicích a založil zde Tréninkové a výcvikové středisko koní.

SLUŠOVICE (okres Zlín)

V roce 1975 vznikla v místním JZD první dostihová stáj a měla tři koně. O rok později angažovali trenéra Helda a za nějaký čas pak Ing. Chaloupku. Místní dráha má jako jediná svého druhu u nás klopené zatáčky. Dnes má pořadatelství dostihových dnů pod křídly Nadační fond Rozvoj dostihového sportu ve Slušovicích.

SVĚTLÁ HORA (okres Bruntál)

Areál dostihového závodiště včetně dráhy byl vybudován Státním statkem Bruntál a oficiálně byl otevřen se vším všudy v červenci 1989. Od konce roku 2000 je celý dostihový areál v majetku stáje Drbna s.r.o. a byla zahájena jeho postupná rekonstrukce. Dostihová dráha má tvar nepravidelného oválu o obvodu 1200 metrů a je vybudována ve svahu.

TOCHOVICE (okres Příbram)

Tochovické závodiště vzniklo v roce 1964 za doby působení Státního statku Tochovice s velkým přispěním tehdejšího ředitele statku Ing. Karla Hlaváče. Pravidelně se zde pořádá

dostihový den, později byl jeho součástí dožínkový zemědělský den okresu Příbram. Od roku 1990, kdy statek zanikl, se dostihové stáje ujal žokeje Ing. Václav Chaloupka a působí zde dodnes (PAROULKOVÁ, 2009)

Závodiště jsou rozdělena na kategorie podle úrovně dostihů, které se na nich konají, a stav všech závodistišť je vždy před dostihy kontrolován odbornou komisí. Především závodiště typu A (t.j. závodiště, na nichž se konají nejvýznamnější výkonnostní zkoušky) jsou svou úrovní srovnatelná se závodišti ve vyspělém dostihovém světě. Účast zahraničních koní z Německa, Polska, Slovenska, Rakouska a v překážkových dostizích i Anglie a Francie dává možnost srovnání a v neposlední řadě přispívá i k zvýšení atraktivity dostihů. Výsledky našich výkonnostních zkoušek jsou po technické stránce plně respektovány zahraničními autoritami. JJČR zajišťuje zveřejnění on-line výsledků na svých webových stránkách, a to bezprostředně po odběhnutí dostihu na všech závodištích. Rovněž všechny údaje o koních v dostihovém provozu (včetně kompletních dostihových kariér koní a šampionátů hřebců) jsou volně k dispozici na stránkách JJČR (ALEŠA, 2014)

2.7. Faktory ovlivňující výkonnost

Výkonnost koně záleží na komplexu činitelů, které jsou dány geneticky - endogenní faktory, anebo jsou na koni nezávislé - exogenní faktory (ovlivněné prostředím). Sem patří například stupeň výcviku, způsob odchovu, výživa, podmínky ustájení, ošetřování, počasí, klima, terén, půda, způsob využití či dovednost člověka, který daného koně trénuje. K endogenním faktorům patří například exteriér a konstituce, dále temperament a charakter (NAVRÁTIL, 2007)

Zvyšování výkonnosti koní je podmíněno optimálně řízeným procesem adaptace organismu. Adaptační efekt v tréninku se zvyšuje vhodným zatěžováním organismu, tj. působením tréninkových adaptačních podnětů (PTÁK, 2015)

Závěrem lze říci, že výkonnost plnokrevných koní bude zajisté dále vzrústat. Horní hranice jejich vytrvalosti a rychlosti nelze předvídat (KLEMENT, 1971)

VÝBĚR KONĚ PRO DOSTIHY

V současné době lze za typického dostihového koně považovat anglického plnokrevníka, který byl začátkem 18. století právě pro tento účel vyšlechtěn. Jeho anatomické, ale i charakterové vlastnosti, přesně odpovídají dostihovým požadavkům (MARTINOVÁ, 2010)

Fyziologické vlastnosti koně posuzujeme s ohledem na datum narození, pro objektivní posouzení stupně vývoje je možné provést změření tělesných proporcí a zvážení. Exteriér posuzujeme především s ohledem na budoucí využití ve sportu, přičemž klademe důraz na přednosti a nedostatky, které mohou ovlivňovat výkonnost (postoj končetin, hloubka a šířka hrudníku, stupeň osvalení, míru přestavění a celkovou harmonii) (HANÁK, 2008)

2.8. Tréninkové cykly

Angličtí plnokrevníci jsou zařazováni do tréninku obvykle na podzim ve věku asi 18 - 20 měsíců. Výcvik ročků, takzvaný předtrénink je první fází tréninku a zahrnuje návyk na sedláni, obsedání, nacvávání a první krátké cvalové úseky. Předtrénink trvá zhruba 2 - 2,5 měsíce a končí zařazením ročka do tréninkového oddělení (lotu). Trénink anglických plnokrevníků je cyklickým procesem spočívajícím v cílevědomém a rozumném střídání vystupňované námahy, zotavení koně a superkompenzace. V poslední fázi si kůň v očekávání opakované námahy vytváří větší zásoby energetických zdrojů, než jakými disponoval předtím. Trénink sestává ze třech fází. Přípravná fáze je stupňování výkonnosti koně, hlavní fáze je vystupňování formy koně v období nejvýznamnějších zkoušek a odpočinková fáze znamená aktivní oddech v průběhu dostihové sezony nebo po dostihové sezoně (DUŠEK, 2007)

Správné trénování znamená naučit koně lépe a rychleji se vyrovnávat se zátěží a jejími následky. To znamená postupně, přiměřeně, pravidelně a dlouhodobě. Navíc tréninkový cyklus není jen práce ale i odpočinek, dostatek času na zotavení, což ví každý, kdo sám sportoval. Přetrénování a chronická únava bolí, bere chuť do života, radost z pohybu (ANONYM 4, 2015)

2.8.1. Přípravný výcvik

Přípravné období trvá 4 – 6 týdnů a mělo by koně připravit pro vlastní hlavní období, které trvá 5 – 8 týdnů a končí startem v prvním závodu sezony (THEIMER, 2011)

Cval je nejdůležitějším chodem rovinného a překážkového dostihového koně. Proto již v 1. tréninkovém období využíváme vhodné půdní a povětrnostní podmínky pro cvalovou práci (KLEMENT, 1971)

2.8.2. Tréninkové období

1. Období zimní - 1. listopadu až polovina ledna
2. Období jarní - 1. března až konec června
3. Období letní a podzimní - 1. července až začátek listopadu.

Každému období odpovídá určitá intenzita a specifická metoda tréninkové práce, která se s optimální výživou projeví na tvorbě svalové hmoty především u mladších – dvouletých koní. (KLEMENT, 1971)

TRÉNINKOVÉ CYKLY

Makrocyklus (přípravné, hlavní, přechodné) se skládá z mezicyklů a ten z mikrocyklů. Ty jsou pak složeny z jednotlivých tréninkových jednotek.

ROČNÍ (makrocyklus)

- je základem tréninkových plátů a stanoví celkovou strukturu tréninku, zejména se v něm rozhodne: kolik vrcholů bude mít sezóna.

PŘÍPRAVNÉ OBDOBÍ

- rozvíjíme v něm především všeobecnou zdatnost a vytrvalost postupným zvyšováním objemu práce (JOKL *et al.*, 1977)

Práce v klusu je často nejdůležitější náplní tréninku plnokrevných dostihových koní v přípravném, nebo přechodném období. V tomto období, které mnohdy trvá od listopadu do poloviny března, bývá půda převážně nezpůsobilá pro práci ve cvalu. Avšak v zimním období musíme koně postupně připravit k intenzivní tréninkové práci v předdostihovém a dostihovém období. To znamená, že systematickým tréninkem mají zesílit a zmohutnět svaly koně, zvýšit se pevnost a odolnost pohybového ústrojí atd. U ročků a dvouletých koní má plynule pokračovat jejich dospívání, u starších koní má dojít k obnově sil po absolvované dostihové sezóně. Přesto, že tréninková práce v zimním období má velký význam pro další úspěšný trénink a výsledky v dostizích, nebyla jí dosud věnována dostatečná pozornost (KLEMENT, 1971)

HLAVNÍ OBDOBÍ

- charakteristické především všeobecným zaměřením na růst speciální výkonnosti dle schopnosti koně (letouni, mílaři, vytrvalci). Jde o získání „formy“ a její udržení.

PŘECHODNÉ OBDOBÍ

- je období zotavení a aktivního či pasivního odpočinku.

Přípravné období trvá u mladých koní 5 - 9 měsíců u starších 3 - 4. Přechodné 6 - 9 týdnů, zbytek tvoří, pokud je kůň zdravý hlavní období.

Mezicykly bývají 4-týdenní a práce v mikrocyklech mívá tento charakter:

1. tréninkový objem
2. zvyšování objemu
3. postupné zvyšování intenzity
4. udržovací trénink

Mezocykly bývají 4-týdenní a mikrocykly mívají tento charakter:

- objemová práce
- nárůst objemové práce
- nárůst intenzity

- pokles objemové intenzity - udržovací trénink

Po skončení zkoušek výkonnosti začíná tzv. přechodné období. Hlavním úkolem tohoto období je poskytnout nervové soustavě, pohybovému a zaživacímu ústrojí koně nutný odpočinek. Přejít z tréninkového a dostihového vypětí k odpočinku má být velmi pozvolný. Intenzitu tréninkového zatížení snižujeme tím pomaleji, čím větší bylo nervové a fyzické zatížení koně v dostihové sezóně. Pozvolným zmenšováním fyzické námahy vytvoříme předpoklady a podmínky, při nichž se organismus koně snáze přizpůsobí nové činnosti. V praxi se však tomuto postupnému přechodu z intenzivního tréninku k odpočinku věnuje málo pozornosti (JOKL *et al.*, 1977)

2.8.3. Objemové, kondiční, dechové práce

Racionální zvyšování výkonnosti dostihových a sportovních koní vyžaduje studium fyziologických procesů, které funkční zdatnost organismu podmiňují. Kromě klidové úrovně je třeba znát příslušné hodnoty v podmínkách zátěže, v průběhu tréninkové přípravy, případně v dostizích nebo při závodech. Ke zvyšování funkční zdatnosti organismu dochází vlivem mnohonásobně opakované tréninkové práce s úměrně se zvyšujícím zatížením. Systematický trénink zvyšuje schopnost organismu vykonávat práci větší intenzity. Adaptuje organismus na pracovní zátěž nejen ve smyslu výkonnosti kosterního svalstva a celého metabolismu, ale též zlepšením emoční stability a psychické odolnosti. Fyziologická kontrola se proto stává důležitým kritériem optimalizace tréninkových metod i výběru jedinců s vrcholnou pracovní kapacitou (KLEMENT, 1986)

Jen velmi stručně zopakují, že faktory, které ovlivňují růst výkonnosti jedince, jsou množství, typ a opakování zátěže, přiměřený odpočinek a vhodné adaptační podněty. Co se týče typu zátěže, můžete rozlišit **trénink objemový - vytrvalostní** a **trénink intenzivní – silový**. Do té první skupiny spadá to, co bychom u koní nazvali „nadýchávání“ - dlouhé především klusové a cvalové pasáže. Při něm se zpevňují vazy, zvětšuje se objem a kapacita plic, trénuje se oběhový systém a současně se zvíře učí pohybovat v rovnováze a co nejefektivněji, aby jej pohyb co nejméně unavoval. Tímto způsobem je potřeba začínat s remontou nebo s koněm po delší přestávce. Až když kůň dosáhne určitého stupně vytrvalosti, můžeme začít s rozvojem síly a rychlosti. Cílem silového tréninku je posílit určité svalové partie koně. Patří do něj především práce v kopcích, která velice efektivně posiluje hřbet a záď koně. Je to také kavaletový a skokový trénink, pohyb po hlubokém povrchu (zde ale pozor na šlachy, pro které tento povrch znamená značnou zátěž), pokud je možnost, tak i plavání nebo chození v hlubší vodě. Do silového tréninku patří i drezurní cviky ve vyšším shromáždění, kdy kůň musí udržet na zádi velkou část své hmotnosti. V zásadě se jedná vždy o situaci, kdy tělo koně musí pracovat proti nějaké síle - přičemž nejdostupnější je zemská přitažlivost (LIPINSKÁ, 2015)

2.8.4. Vlastní tréninková jednotka

Trénujeme jednak objem (vytrvalost) a intenzitu (rychlost), střídání obtížnějších jednotek mikrocyklu nazýváme frekvence.

OBJEM - souvisí s rozvojem vnitřních orgánů (srdce, plíce) a svalů, tím ovlivňujeme množství kyslíku dodávaného buňkám a vytrvalostní sílu svalů. Je charakterizován časem.

INTENZITA - vyjadřuje rozvoj rychlosti a superkompenzace, vypracovává se i pohybová koordinace. Vyjadřuje se buď v m/min či v %, čímž 100% je cca 1000 m/min (60km/hod)
(ANONYM 5, 2015)

Rychlostní trénink. Je trénink svalových vláken a výrazně se zlepší asi za 2-3 měsíce, přibližně za 3-6 měsíců prorostou svaly novými vlásečnicemi, které k nim vedou více krve. Za stejnou dobu se svaly celkově "posílí" - čili zbytní jejich svalová vlákna a dokážou pak vykonat větší práci. Kosti, klouby a šlachy: Tyto podpůrné tkáně se zpevňují nejdříve za 6 měsíců systematického tréninku, kromě šlach. Ty, jakmile „dozrají“ a to je v cca 2 letech, jejich struktura už nikdy nezesílí (ŠVEHLOVÁ, 2011)

Vyvrcholením a cílem tréninku je start v dostizích. Rovinné dostihy slouží k selekci nejvýkonnějších a konstitučně nejzdatnějších hřebců a klisen pro chov dostihových koní, k prověření výkonnosti potomstva dostihových koní systematickým stanovením jejich schopnosti předávat dědičně vrozené vlohy atd. (THEIMER, 2011)

2.9. Trénink koní pro rovinové dostihy

2.9.1. Trénink 2-letých koní

Účast dvouletých koní v dostizích je dlouhou řadu let předmětem odborných i laických debat kolem jejich dostihové kariéry, zdraví i celkové kvality života. Obecně se má za to, že trénink a dostihový provoz nedospělých koní musí nutně způsobovat poškození mladého organismu. Nevyhnutelným důsledkem tedy bude i předčasné opotřebení mající za následek dostihovou kariéru kratší, než by mohla být, začalo-li by se s tréninkem a dostihy později. Tyto domněnky ovlivnily v Austrálii veřejné mínění natolik, že se dostihy dvouletých začal zabývat Senátní výbor pro welfare zvířat jako možným, závažným problémem (MRÁZOVÁ, 2015)

Specifickou úlohou tréninku dostihových koní je **osvojení správné mechaniky pohybu ve cvalu**. Poněvadž přirozená rovnováha ročka byla porušena vahou a působením jezdce, znamená to vytvoření pohybového návyku, při němž je adekvátně rozvržena námaha na celý organismus. Důležité je periodické a dlouhodobé opakování daného pohybu a zařazení nácviku pokud možno v raném mládí. Trenér musí přihlížet nejen k individuálním zvláštnostem organismu roček, ale i ke způsobu jejich odchovu v hřebčíněch. Celková intenzita tréninku pak nemá narušit harmonický rozvoj a dospívání roček – dvouletých koní (KLEMENT, 1971)

Metody chovu a využití plnokrevníka se za tu dobu zformovaly do **osvědčené a fungující koncepce** a současné studie o dvouletých prokazují, že korektní trénink koně nejenže neodrovnává, ale že se osvědčil i jako méně poškozující, ve srovnání se vstupem starších koní do dostihového tréninku (MRÁZOVÁ, 2015)

Začátek práce s ročkou ve cvalu je podmíněn individuální fyzickou vyspělostí hříbat, datum jejich narození (leden až červen), kondicí, předpokládaným prvním startem dvouletého koně v dostihu s nadějemi, které trenér klade na budoucí

výkonnost jednotlivých hříbat. Možnost tréninku ve cvalu ročků a dvouletých koní je rovněž podstatně ovlivněna povětrnostními a půdními podmínkami v tréninkovém prostředí (KLEMENT, 1971)

Dostihy dvouletých koní. Původní chovatelé anglického plnokrevníka si se šlechtěním raného plemene dali záležet. Před třemi sty lety existovala poměrně jednoduchá metoda oddělení zrna od plev, mladý kůň zátěž buď vydržel a šup s ním do chovu, nebo selhal a s dostihovým světem se definitivně rozloučil. Tvrdá selekce vyprodukovala jedince schopné dozrát rychle a ve dvou letech jsou to většinou již koně hotoví, s uzavřenými (důležitými) růstovými zónami kostry. Právě **stav kostry dvouletého** je základním parametrem pro rozhodnutí, zdali kůň začne trénovat či nikoliv; někteří plnokrevníci jsou pozdní, ať už fyzicky či psychicky, a u takových je trénink odsunut na další sezónu (byť tím definitivně ztratí šanci startovat v klasickém ročníku).

Moderní technologie umožňují zhodnotit fyzické možnosti ročního koně dřív, než bude obsednut a zapracován. Kromě již standardního postupu při prodeji (RTG snímky končetin) je brán zřetel i na krevní obraz, i na dispozice obou rodičů. U takto mladých koní se nevyplatí pospíchat, pokud je nezralost evidentní, a dalšími ukazateli přetěžování organismu jsou i problémy zdravotní (např. záněty okostice - šimbajny). Obecně platí, že nezralý kůň nemůže podávat dobré výsledky, i kdyby měl sebelepšího trenéra či nejmodernější tréninkové metody, a stejně tak je brán zřetel i na koně již tréninku schopné.

Dostihy dvouletých koní nejsou ani tak výkonnostními zkouškami, jako spíš přípravou na to nejdůležitější v životě plnokrevníka: na klasický ročník. Účelem je koně zaučit, seznámit je s atmosférou, vyzkoušet, zdali dostih zdravotně či psychicky ustojí, prostě „vychytat mouchy“, aby kůň mohl ve třech letech podávat nejlepší výkony. Tato kariéra dvouletého je zároveň i nezbytná, bez jejího absolvování kůň nezíská hodnocení potřebné ke startu v klasických dostizích. Tento model tudíž současně zaručuje, že ve „výkonnostních zkouškách“ tříletých nebudou startovat „rychlakvašky“ a nebude tak docházet k uspěchanému zatěžování pozdních koní (MRÁZOVÁ, 2015)

Trénink dvouletých plnokrevných koní v jarním a v derby období úzce navazuje na tréninkovou práci v 1. období. Hlavní náplní tréninkové práce je postupné rozvíjení rychlosti a vytrvalosti koní v dostihovém cvalu - galopu a rovinných dostizích přezkoušení výsledků dosažených při tréninku (KLEMENT, 1971)

Trénink dvouletých plnokrevných koní a v derby úzce navazuje na tréninkovou práci v 1. období. Hlavní náplní tréninkové práce je postupné rozvíjení rychlosti a vytrvalosti v dostihovém cvalu – galopu a v rovinných dostizích přezkoušení výsledků dosažených při tréninku. Trénink a vysílání koní do dostihů je individuální. Má odpovídat stáří, kondici, zdravotnímu stavu, nervové soustavě, dospívání plnokrevných koní atd. (JOKL *et al.*, 1977)

Naproti tomu, zahájíme-li systematickou práci ve cvalu opožděně, zkracujeme přípravné období, takže je pak nutno trénink dvouletků, kteří mají startovat v dostizích v květnu, urychlit. To se nepříznivě projeví na kondici a výkonnosti těchto koní (KLEMENT, 1971)

2.9.2. Trénink 3-letých a starších koní

Zpravidla koně pracují ve dvojicích až čtveřicích přibližně stejné výkonnosti. Při sestavování dvojic až čtveřic se bere zřetel na dostihy, ve kterých bude ten který

kůň startovat (JOKL *et al.*, 1977)

Ve stáří tří roků zpravidla vrcholí dostihová kariéra plnokrevného koně. Avšak tříletý kůň není ještě dospělý. Dospívá až ve stáří čtyř nebo pěti roků. Tuto skutečnost musíme mít při tréninku na zřeteli.

Trénink tříletých plnokrevných koní je opět individuální, intenzitu a náplň tréninku musíme přizpůsobovat zdravotnímu stavu, konstituci, pohlaví, zděděným faktorům, výživě, intenzitě tréninku a počtu startů v dostizích dvouletých.

V prvním tréninkovém období musíme vytvořit předpoklady pro zvýšení pracovní schopnosti v dalším tréninkovém a dostihovém cyklu. Usilujeme o zlepšení kondičního stavu koně, o zvýšení jeho odolnosti a o úplnou obnovu sil, které vydal v předcházejícím dostihovém období, současně rozvíjíme jeho všestrannou přípravu, a proto využijeme dnů s příznivými povětrnostními a půdními podmínkami pro práci v kentru (KLEMENT, 1971)

2.10. Trénink překážkových koní

Do tréninku pro překážkové dostihy se zařazují zpravidla 4-5ti letí plnokrevníci, kteří nebyli zařazeni do chovu, případně 3-4letí polokrevníci. Významnou součástí překážkových koní je jejich skoková příprava, kterou se zdokonaluje mechanika skoku. Cíle tréninku jsou následující: Opakovaným krátkodobým intenzivním zatížením koně zvýšit rychlost - rychlostní trénink. Opakovaným déletrvajícím intenzivním zatížením vytrénovat vytrvalost v rychlosti. A delším méně intenzivním zatížením zvýšit vytrvalost koně - vytrvalostní trénink (DUŠEK, 2007)

Nejvhodnějším stářím pro počátek přípravy je pět let. Mladší koně do přípravy nepatří. Pro ty jsou vyhrazeny honební jízdy s kratším výběhem do cíle. Při nich se pozná vytrvalost, skokové schopnosti, chování ve společnosti koní a je dostatek času ke zpevnění jejich svalstva, šlach a pohybového ústrojí pro pozdější vyšší námahu (JOKL *et al.*, 1977)

3. Cíl práce

Cílem práce je na základě literárních údajů zpracovat přehled o organizaci dostihů v České republice, charakteristice a kategorizaci dostihů v ČR, charakterizovat plemeno anglický plnokrevník a popsat způsoby a metody přípravy dostihových koní, jak pro rovinové, tak překážkové dostihy.

Na základě vlastního sledování a evidence práce s dostihovými koňmi s různým distančním optimem (letouni, mílaři, vytrvalci a proutěnkáři) detailně zmapovat difference v metodách tréninku a porovnat objem a způsob práce sledovaných skupin dostihových koní. Zaznamenat rozdíly v době přípravy a rozsahu přípravy v přípravném, hlavním (kdy jsou koně připravováni a realizováni do dostihů) a přechodném období tréninku mezi sezonami, případně podíl aktivního a pasivního odpočinku koní na kolotoči a ve výběhu.

Pro dosažení stanovení cílů se využije pozorování tréninku koní v období od začátku příprav na dostihovou sezonu do ukončení sezony.

4. Materiál a metodika

4.1. Materiál

Podkladovým materiálem pro zpracování bakalářské práce byl Tréninkový deník dostihových koní trénovaných p. Lukou z Dostihového střediska Luka racing v Bošovicích u Čížové. Do sledování byli vybráni koně plemene anglický plnokrevník specializovaní na různé délky tratí: překážkoví koně (P), rovinoví koně sprinteři (S), rovinoví koně mílaři (M) a rovinoví koně vytrvalci (V), vždy po čtyřech koních. Bližší specifikace sledovaných koní je uvedena v tabulce 1.

SPECIFIKACE SLEDOVANÝCH KONÍ VE STÁJI

Tabulka č.1

Kůň	Věk	pohlaví	země původu
Překážkový koně			
1P	6	<i>valach</i>	<i>Velká Británie</i>
2P	6	<i>klisna</i>	<i>Česká republika</i>
3P	4	<i>valach</i>	<i>Německo</i>
4P	6	<i>valach</i>	<i>Velká Británie</i>
Koně sprinteři (tratě 1000 – 1300 m)			
1S	4	<i>klisna</i>	<i>Irsko</i>
2S	3	<i>hřebec</i>	<i>Irsko</i>
3S	5	<i>klisna</i>	<i>Irsko</i>
4S	3	<i>klisna</i>	<i>Irsko</i>
Koně mílaři (tratě 1400 – 2100 m)			
1M	2	<i>hřebec</i>	<i>Irsko</i>
2M	2	<i>klisna</i>	<i>Irsko</i>
3M	7	<i>valach</i>	<i>Česká republika</i>
4M	4	<i>valach</i>	<i>Velká Británie</i>
Koně vytrvalci (tratě 2200 m a delší)			
1V	6	<i>valach</i>	<i>Irsko</i>
2V	4	<i>valach</i>	<i>Německo</i>
3V	2	<i>klisna</i>	<i>Česká republika</i>
4V	2	<i>klisna</i>	<i>Česká republika</i>

4.2. Metodika

Sledování probíhalo 12 měsíců, a to od 01.01.2014 do 31.12.2014. Celkem bylo sledováno 16 koní různého věku a různé výkonnosti. Trénování byli všichni stejným trenérem, ve stejných klimatických podmínkách, na stejném terénu a z 90% stejným krmením. Každý den se do tréninkového deníku zaznamenává daná tréninková trať, počet minut každého chodu co kůň absolvoval, jméno pracovního

jezdce, případně i zda šel kůň cvalovou prací, tak s jakým koněm spolupracoval. Sledovalo se i, jak se kůň s danou zátěží vyrovnával (fyzicky i psychicky), jak dlouho musel krokovat, jak moc potil a zda s sebou větší zátěž nepřinesla zdravotní problémy, psychické problémy nebo zlozvyky. Z těchto údajů byly do vlastní práce využity: pobyt na kolotoči, pobyt ve výběhu, objem klusové práce a objem a rychlost cvalové práce.

Celé sledované období bylo rozděleno do třech částí:

- ✓ PŘÍPRAVNÉ OBDOBÍ: od 01.01. do 28.02.2014
- ✓ HLAVNÍ OBDOBÍ: od 01.03. do 31.10.2014
- ✓ PŘECHODNÉ OBDOBÍ: od 01.11. do 31.12.2014

Získaná data byla statisticky zpracována v programu Excel 2007.

Statistická významnost faktorů byla ověřována pomocí F-testu. U analýzy rozptylu byla hodnota F-testu při $P \leq 0,05$ považována za statisticky významnou (+), při $P \leq 0,01$ za statisticky vysoce významnou (++). Rozdíly mezi jednotlivými skupinami byly následně analyzovány pomocí t-testu. V souladu s konvencí byly pak meziskupinové rozdíly při použití t-testu považovány při $P \leq 0,05$ za statisticky pravděpodobné (+), při $P \leq 0,01$ za statisticky významné (++) a při $P \leq 0,001$ za statisticky vysoce významné (+++).

5. Výsledky a diskuze

5.1. Trénink dostihových koní - sprinterů ve sledované stáji

V tabulkách 2–4 jsou uvedeny jednotlivé sledované ukazatele tréninku u koní, kteří se účastní dostihů na sprinterských tratích (1 000 až 1 300 m). Z uvedených hodnot vyplývá, že v přípravném období – od 01. ledna do 28. února (tabulka č.2) téměř každý den v ranních hodinách koně tráví 60 minut denně na kolotoči (výjimkou, kdy na kolotoči nejsou je odjezd na dostihy nebo u problémových koní, který místo kolotoče jdou do výběhu). Odpočívají v boxech a nechodí do výběhu. Adaptace organismu na pracovní zátěž začíná postupným objemovým (vytrvalostním) tréninkem především v klusu. Ze začátku rovinným, posléze kopcovitým terénem se zvyšující se délkou trati. Klusová práce byla u sprinterů zaznamenána 9 až 15krát za celé přípravné období. Koně v jedné tréninkové jednotce naklusali v průměru 2 750 m až 3 666 m. Objem klusové práce je dávkován individuálně pro jednotlivé koně.

Cvalová práce začíná velmi zlehka, většinou na závěr po klusové práci, kdy jsou koně zahřátí a uvolnění. Frekvence a objem cvalové práce je dávkována podle věku a aktuální kondice koně. Nejnižší frekvence cvalové práce byla zaznamenána u sprintera 1–14x ve sledovaném období (4-letá klisna, dostihy vytižená celoročně, v zimě startuje v zahraničí, z toho důvodu posun začátku přípravy na další sezónu) a nejvyšší – dvakrát tolik u Sprinterů 2 a 3 (to jsou koně bez zimních startů v zahraničí). Pokud koně mají v plánu cvalovou práci, nacválají v průměru od 1 414 m do 1 405 m za tréninkovou jednotku rychlostí v průměru 63 až 69,07 km/h.

Klement (1971) píše, že klus má být proto řízen trenérem individuálně tak, aby se kůň pohyboval v pravidelném prostorném chodu, nesl jezdce na uvolněném hřbetě a kupředu vytaženým krkem, s linií čela a nosu před svislicí a měl stejnoměrné a klidné přilnutí. Toto, pro výsledek tréninku důležité „uvolnění“ koní před vlastní prací, je v praxi často opomíjeno.

Podle Ptáka (2015) zvyšování výkonnosti koní je podmíněno optimálně řízeným procesem adaptace organismu. Adaptační efekt v tréninku se zvyšuje vhodným zatěžováním organismu, tj. působením tréninkových adaptačních podnětů. Anonym (2015) poukazuje, že správné trénování znamená naučit koně lépe a rychleji se vyrovnávat se zátěží a jejími následky. To znamená postupně, přiměřeně, pravidelně a dlouhodobě. Navíc tréninkový cyklus není jen práce ale i odpočinek, dostatek času na zotavení, což ví každý, kdo sám sportoval. Přetrénování a chronická únava bolí, bere chuť do života, radost z pohybu.

TRÉNINK KONÍ SPRINTERŮ V PŘÍPRAVNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.2

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)
SPRINTER 1	Počet	44	14	14	9
	Průměr	60	1414,29	65,43	3666,66
	Směr.odchyl.	0	634,55	14,70	1414,21
	Var.koef.	0	44,87	22,12	38,57
	MIN	60	800	45	1000
	MAX	60	3000	90	5000
SPRINTER 2	Počet	59	28	28	12
	Průměr	60	1428,57	67,86	2750
	Směr.odchyl.	0	494,87	14,36	1010,36
	Var.koef.	0	34,64	21,16	36,74
	MIN	60	1000	35	2000
	MAX	60	2000	75	5000
SPRINTER 3	Počet	59	28	28	12
	Průměr	60	1444,44	69,07	2777,78
	Směr.odchyl.	0	496,90	13,13	1133,12
	Var.koef.	0	34,40	19	40,79
	MIN	60	1000	35	2000
	MAX	60	2000	75	5000
SPRINTER 4	Počet	31	20	20	15
	Průměr	60	1450	63	3266,67
	Směr.odchyl.	0	497,49	18,33	1611,07
	Var.koef.	0	34,31	29,1	49,32
	MIN	60	1000	35	1000
	MAX	60	2000	75	5000

TRÉNINK KONÍ SPRINTERŮ V HLAVNÍM OBDOBÍ

Tabulka č.3

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Výběh (min)
SPRINTER 1	Počet	116	128	128	
	Průměr	60	1436,72	75,27	
	Směr.odchy l.	0	494,23	7,25	
	Var.koef.	0	0	9,64	
	MIN	60	900	35	
	MAX	60	3000	90	
SPRINTER 2	Počet	226	113	113	4
	Průměr	60	1442,48	76,50	240
	Směr.odchy l.	0	608,76	5,59	0
	Var.koef.	0	42,20	7,31	0
	MIN	0	1000	35	240
	MAX	60	3000	90	240
SPRINTER 3	Počet	226	114	114	4
	Průměr	60	1442,48	76,5	240
	Směr.odchy l.	0	608,76	5,59	0
	Var.koef.	0	42,20	7,31	0
	MIN	60	1000	35	240
	MAX	60	3000	90	240
SPRINTER 4	Počet	94	116	116	23
	Průměr	60	1456,9	76,77	240
	Směr.odchy l.	0	607,31	4,56	0
	Var.koef.	0	41,69	5,94	0
	MIN	60	1000	62	240
	MAX	60	3000	90	240

TRÉNINK KONÍ SPRINTERŮ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.4

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
SPRINTER 1	Počet	38	19	19	1	
	Průměr	60	1263,16	72,68	1000	
	Směr.odchyl	0	440,35	13,51	0	
	Var.koef.	0	34,86	18,59	0	
	MIN	60	1000	35	1000	
	MAX	60	2000	90	1000	
SPRINTER 2	Počet	60				4
	Průměr	60				240
	Směr.odchyl	0				0
	Var.koef.	0				0
	MIN	60				240
	MAX	60				240
SPRINTER 3	Počet	60				4
	Průměr	60				240
	Směr.odchyl	0				0
	Var.koef.	0				0
	MIN	60				240
	MAX	60				240
SPRINTER 4	Počet	61				
	Průměr	60				
	Směr.odchyl.	0				
	Var.koef.	0				
	MIN	60				
	MAX	60				

5.2. Trénink dostihových koní - mílařů ve sledované stáji

V tabulkách č.5 až č.7 jsou zaznamenány ukazatele tréninku koní připravovaných na mílové trati (1 400–2 100m). Z tabulky č.6, tedy tréninku v dostihové sezóně (hlavní období), můžeme vyčíst, že mílař 1 zcela výhradně jako aktivní odpočinek využíval kolotoč, oproti koni mílař 2, který v důsledku problematické a nervózní povahy využíval odpočinku ve výběhu, kde lépe regeneroval po fyzické i psychické stránce. I v období dostihové sezóny (plného tréninku) je velice důležité koně trénovat na vytrvalost, proto tito koně šli konkrétně klusovou prací, mílař 3 nejméně, a to 11x o průměrném objemu 2,45 naklusovaných kilometrů za tréninkovou jednotku. Důvodem jsou věk, zkušenosti a problém s ovladatelností, z toho důvodu nebyla potřeba koně trénovat na vytrvalost, ale spíše se soustředit na rychlostní práce a s tím spojenou ovladatelnost. Mílař 2, mladý kůň, který postupně formu získává a učí se jak správně rozložit sílu, rychlost a zvýšení

kapacity plic proto naklusal nejvíce, konkrétně 29x, a to v délce od 1 000m do 5 000m.

Údaje z přípravného období, kdy se koně musí co nejšetrněji a v co nejkratší době dostat zpět do správné kondice jsou uvedeny v tabulce č.5. Po odpočinku je třeba nastavit dobu práce, při které kůň znovu nabírá fyzickou zdatnost a svalovou hmotu. Z 60 dní (od ledna do února) koně pracovali jak v klusu, tak ve cvalu, v celkovém součtu mílaři: 31-34 dní, sprinteři: 19-33 dní, vytrvalci: 29-45 dní, překážkový: 37-44 dní. První den práce začínali 2 mladý koně, kteří pracují zvolna po celý rok již 01. ledna, následovali koně 3-letí a starší, mající za sebou účast v dostihu (někteří i ve více dostizích) od 05. do 07. ledna. Od 26. ledna, začínal prvně pracovat kůň, který ještě v prosinci byl připravován na zahraniční start v dostihu (konkrétně ve Francii, kde se běhá díky jiným klimatickým podmínkám po celý rok). Z toho důvodu byl individuálně sestaven jiný tréninkový plán než u ostatních koní.

Theimer (2011) uvádí, že přípravné období trvá 4-6 týdnů a mělo by koně připravit pro vlastní hlavní období, které trvá 5-8 týdnů a končí startem v prvním závodě sezony.

Klement (1971) píše, že cval je nejdůležitějším chodem rovinného a překážkového dostihového koně. Proto se v 1. tréninkovém období využívají vhodné půdní a povětrnostní podmínky pro cvalovou práci.

TRÉNINK KONÍ MÍLAŘŮ V PŘÍPRAVNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.5

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
MÍLAŘ 1	Počet	29	27	27	11	3
	Průměr	60	1259,26	74,26	2727,27	240
	Směr.odchyl.	0	438,23	3,78	1052,35	0
	Var.koef.	0	34,80	5,08	38,58	0
	MIN	60	1000	55	1000	240
	MAX	60	2000	75	5000	240
MÍLAŘ 2	Počet	22	23	23	16	6
	Průměr	60	1260,87	74,13	2312,5	240
	Směr.odchyl.	0	445,36	4,16	982,26	0
	Var.koef.	0	35,32	5,62	42,47	0
	MIN	60	1000	55	1000	240
	MAX	60	2000	75	5000	240
MÍLAŘ 3	Počet	45	29	29	11	1
	Průměr	60	1448,27	64,65	2454,54	240
	Směr.odchyl.	0	497,32	16,29	782,02	0
	Var.koef.	0	34,34	25,19	31,86	0
	MIN	60	1000	35	1000	240
	MAX	60	2000	75	4000	240
MÍLAŘ 4	Počet	42	29	29	13	
	Průměr	60	1344,82	65,34	2461,54	
	Směr.odchyl.	0	467,02	17,32	498,52	
	Var.koef.	0	34,72	26,50	20,52	
	MIN	60	1000	35	2000	
	MAX	60	2000	75	3000	

TRÉNINK KONÍ MÍLAŘŮ V HLAVNÍM OBDOBÍ

Tabulka č.6

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
MÍLAŘ 1	Počet	135	125	125	22	12
	Průměr	59,55	1200	72,41	2727,27	240
	Směr.odchyl.	5,14	400	10,60	16000,62	0
	Var.koef.	0	33,33	14,64	58,69	0
	MIN	0	1000	35	1000	240
	MAX	60	2000	90	5000	240
MÍLAŘ 2	Počet	57	132	132	29	60
	Průměr	60	1173,48	74,24	2206,89	240
	Směr.odchyl.	0	379,76	5,17	960,57	0
	Var.koef.	0	32,36	6,96	43,52	0
	MIN	60	900	35	1000	240
	MAX	60	2000	75	5000	240
MÍLAŘ 3	Počet	108	104	104	17	50
	Průměr	60	1298,07	71,49	1705,88	240
	Směr.odchyl.	0	497,68	14,28	892,10	0
	Var.koef.	0	38,34	19,98	52,29	0
	MIN	60	1000	35	1000	240
	MAX	60	3000	90	3000	240
MÍLAŘ 4	Počet	131	109	109	11	32
	Průměr	60	1349,45	76,51	1727,27	240
	Směr.odchyl.	0	564,68	10,10	862,44	0
	Var.koef.	0	40,49	13,20	49,93	0
	MIN	60	400	35	1000	240
	MAX	60	3000	90	3000	240

TRÉNINK KONÍ MÍLAŘŮ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.7

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
MÍLAŘ 1	Počet	45	20	20	10	
	Průměr	60	1300	73,25	3800	
	Směr.odchyl.	0	556,77	13,80	2675,81	
	Var.koef.	42,82	18,85	70,41	0	
	MIN	60	1000	35	1000	
	MAX	60	3000	90	5000	
MÍLAŘ 2	Počet	14	43	43	20	2
	Průměr	60	1279,07	71,74	1900	240
	Směr.odchyl.	0	448,54	9,57	624,49	0
	Var.koef.	0	35,06	13,34	32,86	0
	MIN	60	1000	35	1000	240
	MAX	60	2000	75	3000	240
MÍLAŘ 3	Počet	56				7
	Průměr	60				0
	Směr.odchyl.	0				0
	Var.koef.	0				0
	MIN	60				240
	MAX	60				240
MÍLAŘ 4	Počet	53	8	8		
	Průměr	60	1357	80,62		
	Směr.odchyl.	0	484,12	7,26		
	Var.koef.	0	35,21	9		
	MIN	60	1000	75		
	MAX	60	2000	90		

5.3. Trénink dostihových koní - vytrvalců ve sledované stáji

V tabulce č.8-10 se sledují koně vytrvalci, distance 2 200m a delší. V tabulce č.9 se sleduje cvalová práce (m). Rozdíl je u koně vytrvalec 4, který nacválal 1 000 - 4 000m, 5x až 6x týdně, oproti koni vytrvalec 2, který pracoval na délce trati od 1 000 do 6 000m, ovšem méně než vytrvalec 4, a to 4x až 5x týdně. Důvodem je věk koní, konkrétně vytrvalec 4: mladý kůň, který si začíná osvojovat cvalovou práci a rozložení sil, bez dostihových zkušeností a s nevyrovnanou povahou, oproti koni vytrvalec 2, ten je velmi zkušený, bezproblémový a ve skvělé formě, zkrátka připraven vyběhnout. Celkově šli koně vytrvalci pracovat ve cvalu 119, 120, 130 a 130 - krát v plném tréninku (od měsíce března do měsíce října). Hodnoty v tabulce č.9 dokladují, že koně vytrvalci chodí pracovat v hlavním období nejvíce ze všech kategorií, a to 499 - krát. To poukazuje na to, jak je důležité udržovat koně na vytrvalostních tratích stále v nejlepší formě.

Přechod z intenzivního tréninku trvá u každého různorodě, např. vytrvalec 1, 6-letý kůň, podmínkám velmi přizpůsobivý stačí k přechodu 10 dní z aktivního tréninku (22.10. - 31.10). Vytrvalec 2 přecházel 25 dní, z důvodu pozdní účasti

v dostihu. Vytrvalec 3 a 4, oba jsou mladý koně, není potřeba spěchat, naopak využít dostatku času na to, aby se organismus lépe přizpůsobil změnám. Jejich přechod trval v průměru 38 dní.

Jokl et al. (1977) uvádí, po skončení zkoušek výkonnosti začíná tzv. přechodné období. Hlavním úkolem tohoto období je poskytnout nervové soustavě, pohybovému a zaživacímu ústrojí koně nutný odpočinek. Přechod z tréninkového a dostihového vypětí k odpočinku má být velmi pozvolný. Intenzitu tréninkového zatížení snižujeme tím pomaleji, čím větší bylo nervové a fyzické zatížení koně v dostihové sezóně. Pozvolným zmenšováním fyzické námahy vytvoříme předpoklady a podmínky, při nichž se organismus koně snáze přizpůsobí nové činnosti. V praxi se však tomuto postupnému přechodu z intenzivního tréninku k odpočinku věnuje málo pozornosti.

Dále Lipinská (2015) píše, že faktory, které ovlivňují růst výkonnosti jedince, jsou množství, typ a opakování zátěže, přiměřený odpočinek a vhodné adaptační podněty. Co se týče typu zátěže, můžete rozlišit **trénink objemový - vytrvalostní** a **trénink intenzivní - silový**.

TRÉNINK KONÍ VYTRVALCŮ V PŘÍPRAVNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.8

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)
VYTRVALEC 1	Počet	58	23	23	21
	Průměr	60	1739,13	61,08	4428,57
	Směr.odchyl.	0	735,28	19,05	849,17
	Var.koef.	0	42,28	31,18	19,17
	MIN	60	1000	35	2000
	MAX	60	3000	75	6000
VYTRVALEC 2	Počet	42	30	30	21
	Průměr	60	1333,33	73,66	4190,47
	Směr.odchyl.	0	471,40	7,18	851,84
	Var.koef.	0	35,35	9,75	20,33
	MIN	60	1000	35	3000
	MAX	60	2000	75	5000
VYTRVALEC 3	Počet	59	29	28	17
	Průměr	60	1517,24	71,43	3235,29
	Směr.odchyl.	0	499,70	10,76	729,98
	Var.koef.	0	32,93	15,06	22,56
	MIN	60	1000	35	2000
	MAX	60	2000	75	5000
VYTRVALEC 4	Počet	29	29	29	9
	Průměr	60	1448,28	72,48	3444,44
	Směr.odchyl.	0	497,32	10,28	955,81
	Var.koef.	0	34,34	14,18	27,75
	MIN	60	1000	35	2000
	MAX	60	2000	82	5000

TRÉNINK KONÍ VYTRVALCŮ V HLAVNÍM OBDOBÍ

Tabulka č.9

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
VYTRVALEC 1	Počet	218	119	119	14	16
	Průměr	60	2134,45	75,13	1714,29	240
	Směr.odch yl.	0	777,02	8,43	451,75	0
	Var.koef.	0	36,40	11,22	26,35	0
	MIN	60	1000	35	1000	240
	MAX	60	4000	90	2000	240
VYTRVALEC 2	Počet	193	120	120	12	17
	Průměr	60	1825	75,43	3833,33	240
	Směr.odch yl.	0	823,23	7,54	799,31	0
	Var.koef.	0	45,11	9,99	20,85	0
	MIN	60	1000	35	3000	240
	MAX	60	6000	90	5000	240
VYTRVALEC 3	Počet	245	130	130	1	20
	Průměr	60	1476,92	76,35	3000	240
	Směr.odch yl.	0	610,36	3,68	0	0
	Var.koef.	0	41,33	4,82	0	0
	MIN	60	1000	75	3000	240
	MAX	60	4000	90	3000	240
VYTRVALEC 4	Počet	96	130	130	1	20
	Průměr	60	1430,77	76,41	3000	240
	Směr.odch yl.	0	606,86	3,77	0	0
	Var.koef.	0	42,42	4,94	0	0
	MIN	60	1000	74	3000	240
	MAX	60	4000	90	3000	240

TRÉNINK KONÍ VYTRVALCŮ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.10

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
VYTRVALEC 1	Počet	61				2
	Průměr	60				240
	Směr.odchyl.	0				0
	Var.koef.	0				0
	MIN	60				240
	MAX	60				240
VYTRVALEC 2	Počet	60				4
	Průměr	60				240
	Směr.odchyl.	0				0
	Var.koef.	0				0
	MIN	60				240
	MAX	60				240
VYTRVALEC 3	Počet	61	10	10	6	
	Průměr	60	0	0	0	
	Směr.odchyl.	0	0	0	0	
	Var.koef.	0	0	0	0	
	MIN	60	1000	35	3000	
	MAX	60	2000	75	4000	
VYTRVALEC 4	Počet	47	10	8	6	
	Průměr	60	0	0	0	
	Směr.odchyl.	0	0	0	0	
	Var.koef.	0	0	0	0	
	MIN	60	1000	35	3000	
	MAX	60	2000	75	4000	

5.4. Trénink překážkových dostihových koní ve sledované stáji

Tabulky č.11 - č.13 se věnují překážkovým koním. V přípravném období (tabulka č.11) začínají pracovat velice intenzivně jak klusovou prací od 1 000 do 5 000m. Z uvedených hodnot tabulky č.12 vyplývá, že každý překážkový kůň nacválal maximálně 6 000m za 1 pracovní den. Příprava a trénink skoků se v přípravném období nekoná. V hlavním období jeden kůň absolvuje průměrně 54 skoků, není třeba trénovat každý den skákání, důležitá je síla a vytrvalost. Ovšem rychlost cvalové práce je maximálně 90km/h. V přechodném období koně opět netrénují skoky. Ze zjištěných hodnot vyplývá, že kolotoč, aktivní odpočinek pro překážkové koně není prioritním řešením.

Zjištěné údaje o odpočinku koní trvajícím od konce sezóny do začátku nové sezóny následného roku je patrné, že nejvíce odpočinku mají koně překážkový: průměrně 62,5 (den), koně sprinteři mají v průměru odpočinek trvajícím 53 dní, snižující se tendence nastává u koní mílaři: průměrně 31 dní. Na posledním místě, jsou nezatěžovanější kategorií koně vytrvalci, jejich průměrná doba odpočinku činí 11,25 dní.

TRÉNINK PŘEKÁŽKOVÝCH KONÍ V PŘÍPRAVNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.11

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)
PŘEKÁŽKOVÝ 1	Počet	35	26	26	18
	Průměr	60	1807,7	65,77	4388,89
	Směr.odchyl.	0	1038,46	16,85	678,14
	Var.koef.	0	57,45	25,62	15,45
	MIN	60	1000	35	3000
	MAX	60	4000	75	5000
PŘEKÁŽKOVÝ 2	Počet	44	31	31	27
	Průměr	60	177č,19	67,26	4148,15
	Směr.odchyl.	0	869,17	15,80	970,06
	Var.koef.	0	48,99	23,49	23,39
	MIN	60	1000	35	1000
	MAX	60	4000	75	5000
PŘEKÁŽKOVÝ 3	Počet	44	31	31	27
	Průměr	60	1774,19	65,97	4148,15
	Směr.odchyl.	0	869,17	16,72	970,06
	Var.koef.	0	48,99	25,35	23,38
	MIN	60	1000	35	1000
	MAX	60	4000	75	5000
PŘEKÁŽKOVÝ 4	Počet	53	26	26	33
	Průměr	60	1576,92	59,62	3030,30
	Směr.odchyl.	0	967,67	19,46	758,18
	Var.koef.	0	61,36	32,64	25,02
	MIN	60	1000	35	1000
	MAX	60	4000	75	5000

TRÉNINK PŘEKÁŽKOVÝCH KONÍ V HLAVNÍM OBDOBÍ

Tabulka č.12

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)	Skákání (poč. přek.)
PŘEKÁŽKOVÝ 1	Počet	148	129	129	24	13	17
	Průměr	60	2674,41	76,16	3791,67	240	6
	Směr.odchyl.	0	1717,05	3,31	1040	0	0
	Var.koef.	0	64,20	4,35	27,43	0	0
	MIN	60	1000	75	2000	240	6
	MAX	60	6000	90	5000	240	6
PŘEKÁŽKOVÝ 2	Počet	205	124	124	22	16	6
	Průměr	60	2419,35	74,38	3545,46	240	6
	Směr.odchyl.	0	1636,76	7,6	1117,11	0	0
	Var.koef.	0	67,65	10,21	31,51	0	0
	MIN	60	1000	35	1000	240	6
	MAX	60	6000	90	5000	240	6
PŘEKÁŽKOVÝ 3	Počet	205	124	124	22	16	6
	Průměr	60	2419,36	74,14	3545,46	240	6
	Směr.odchyl.	0	1636,76	8,42	1117,11	0	0
	Var.koef.	0	67,65	11,36	31,51	0	0
	MIN	60	1000	35	1000	240	6
	MAX	60	6000	90	5000	240	6
PŘEKÁŽKOVÝ 4	Počet	160	118	119	41	24	7
	Průměr	60	2745,76	75,07	3317,07	240	6
	Směr.odchyl.	0	1864,87	4,31	867,83	0	0
	Var.koef.	0	67,92	5,74	26,16	0	0
	MIN	60	1000	35	1000	240	6
	MAX	60	6000	90	5000	240	6

TRÉNINK PŘEKÁŽKOVÝCH KONÍ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.13

Kůň		Kolotoč (min)	Cvalová práce (m)	Cvalová práce (km/h)	Klusová práce (m)	Výběh (min)
PŘEKÁŽKOVÝ 1	Počet	52	5	5	9	1
	Průměr	60	1000	75	3000	240
	Směr.odchyl.	0	0	0	0	0
	Var.koef.	0	0	0	0	0
	MIN	60	1000	75	3000	240
	MAX	60	1000	75	3000	240
PŘEKÁŽKOVÝ 2	Počet	61	2	2	3	
	Průměr	60	1000	75	2000	
	Směr.odchyl.	0	0	0	0	
	Var.koef.	0	0	0	0	
	MIN	60	1000	75	2000	
	MAX	60	1000	75	2000	
PŘEKÁŽKOVÝ 3	Počet	61	2	2	3	
	Průměr	60	1000	75	2000	
	Směr.odchyl.	0	0	0	0	
	Var.koef.	0	0	0	0	
	MIN	60	1000	75	2000	
	MAX	60	1000	75	2000	
PŘEKÁŽKOVÝ 4	Počet	61				
	Průměr	60				
	Směr.odchyl.	0				
	Var.koef.	0				
	MIN	60				
	MAX	60				

5.5. Porovnání systému tréninku podle specializace dostihových koní

Nejdůležitějším a hlavním cílem bakalářské práce bylo porovnat rozdíly v tréninku jednotlivých skupin dostihových koní. Pro tyto účely bylo využito statistické zpracování pomocí F-testu, popřípadě v případě statistické významnosti párového t-testu. Výsledky jsou zaznamenány v tabulkách č.14 až č.15.

V přípravném období tréninku (leden a únor, tab. č.14) se vysoce významně lišil objem jak cvalové, tak klusové práce jednotlivých skupin koní - hodnoty F-testu dosáhly hodnot 7,505⁺⁺, resp. 25,654⁺⁺. Rozdíl mezi skupinou mílařů a překážkářů byl statisticky vysoce významný - mílaři za tréninkovou jednotku v průměru nacválali 1 333,3 metrů a koně trénovaní na překážkové dostihy 1 736,8 metrů, tj. téměř o půl kilometru více. Statisticky významný rozdíl byl dále zjištěn mezi

skupinou sprinterů a překážkových koní, opět trenérem dávkován vyšší objem cvalové práce u překážkových koní.

Co se týče objemu klusové práce koní, která se využívá na rozeřtání a přípravu koně na fyzicky náročnější část tréninku, byl nejvyšší a statisticky významný rozdíl zaznamenán mezi mílaři – 2 470,6 m v klusu v jednom tréninku a vytrvalci – 3 926,5 m, tj. o 1,5 km vyšší dávka klusové práce a mílaři a překážkáři – 3 838,1 m kde tento rozdíl činil 1,4 km.

Rychlost cvalové práce se v průměru pohybovala od 64,8 km/h u překážkových koní po nejvyšší u vytrvalců 70,2 km/h, rozdíly mezi skupinami byli v tomto případě statisticky nevýznamné.

Z výsledků je patrné, že co do objemu práce je trénink nejnáročnější pro překážkové koně a klade se u nich velký důraz na vytrvalost. Ačkoliv závodní sezona začíná všem koním přibližně stejně, tréninkové dávky překážkových koní v přípravném období jsou statisticky pravděpodobně významně až statisticky vysoce významně vyšší. Přípravné období ještě nezahrnuje zaskakování, případné trénování koní na překážkách.

POROVNÁNÍ SLEDOVANÝCH UKAZATELŮ TRÉNINKU U JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍ DOSTIHOVÝCH KONÍ V PŘÍPRAVNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.14

Sledovaný ukazatel	Kategorie koní	Počet	Průměr	F –test	t -test
Cval (m)	S	91	1426,4	7,505 ⁺⁺	2:4 ⁺⁺⁺
	M	108	1333,3		1:4 ⁺⁺
	V	111	1495,5		3:4 ⁺
	P	114	1736,8		2:3 ⁺
Cval (km/h)	S	91	66,6	2,918	
	M	108	69,3		
	V	111	70,2		
	P	114	64,8		
Klus (m)	S	48	3083,3	25,654 ⁺⁺	1:3 ⁺⁺⁺
	M	51	2470,6		2:4 ⁺⁺⁺
	V	68	3926,5		1:4 ⁺⁺⁺ 1:2 ⁺⁺
	P	105	3838,1		2:3 ⁺⁺⁺

Oproti přípravnému období, v hlavním tréninkovém období, již vycházejí všechny sledované parametry tréninku statisticky vysoce významné (tab. č.15). Statisticky vysoce významně se liší objem cvalové práce ($F=154,320^{++}$) a objem klusové práce ($F=32,521^{++}$), nejvyšší rozdíly byly zjištěny mezi skupinou překážkových koní a všemi ostatními skupinami. Vzhledem k tomu, že tito koně jsou připravováni na nejdlejší tratě, je jim i v tréninku dávkován nejvyšší objem cvalové práce - v průměru 2,56 km a objem klusové práce 3,51 km za tréninkovou jednotku. V hlavním tréninkovém, tedy v dostihové sezoně, není u koní sprinterů v této stáji využívána vůbec klusová práce a tito koně se soustředí již pouze na cvalovou práci a zvyšování rychlosti - byla nejvyšší ze všech sledovaných skupin - v průměru 76,2 km/h.

POROVNÁNÍ SLEDOVANÝCH UKAZATELŮ TRÉNINKU U JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍ DOSTIHOVÝCH KONÍ V HLAVNÍM OBDOBÍ

Tabulka č.15

Sledovaný ukazatel	Kategorie koní	Počet	Průměr	F –test	t -test
Cval (m)	S	470	1444,5	154,320 ⁺⁺	1:2 ⁺⁺⁺ 1:4 ⁺⁺⁺ 2:3 ⁺⁺⁺ 2:4 ⁺⁺⁺ 1:3 ⁺⁺⁺ 3:4 ⁺⁺⁺
	M	470	1259,4		
	V	499	1705,4		
	P	496	2563,6		
Cval (km/h)	S	470	76,2	11,394 ⁺⁺	1:2 ⁺⁺⁺ 2:4 ⁺ 1:4 ⁺⁺⁺ 3:4 ⁺ 2:3 ⁺⁺⁺
	M	470	73,7		
	V	499	75,9		
	P	496	74,9		
Klus (m)	S	-	-	32,521 ⁺⁺	2:4 ⁺⁺⁺ 3:4 ⁺⁺⁺ 2:3 ⁺
	M	79	2177,2		
	V	28	2714,3		
	P	109	3513,8		

Po ukončení dostihové sezony (listopad a prosinec) nastává přechodné období (tabulka č.16), kdy koně odpočívají po dostihové sezoně, regenerují a udržují se v kondici jen lehkou prací. Trénink v tomto období se příliš neliší, statisticky vysoce významné rozdíly byly sledovány pouze u objemu práce v klusu, a to konkrétně mezi vytrvalci a překážkovými koňmi (3,5 km oproti 2,6 km) a mílaři (2,2 km) a vytrvalci (3,5 km). U ostatních sledovaných parametrů tréninku byly rozdíly mezi skupinami statisticky nevýznamné.

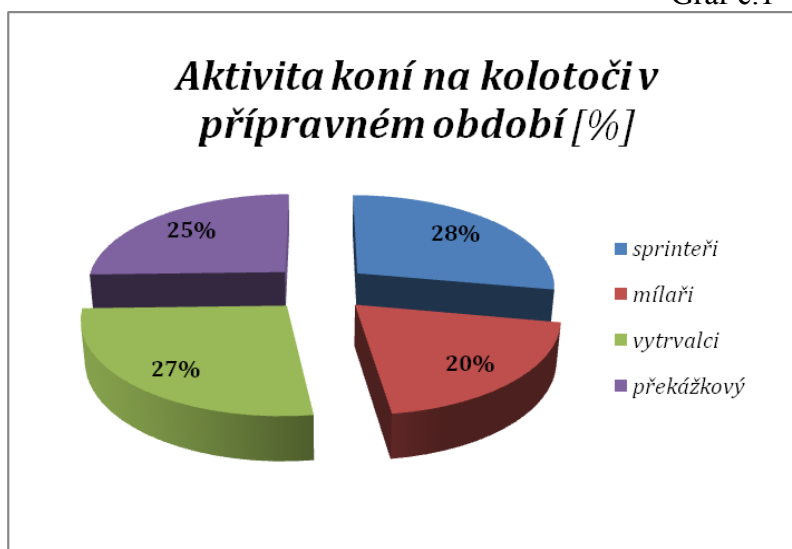
POROVNÁNÍ SLEDOVANÝCH UKAZATELŮ TRÉNINKU U JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍ DOSTIHOVÝCH KONÍ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ

Tabulka č.16

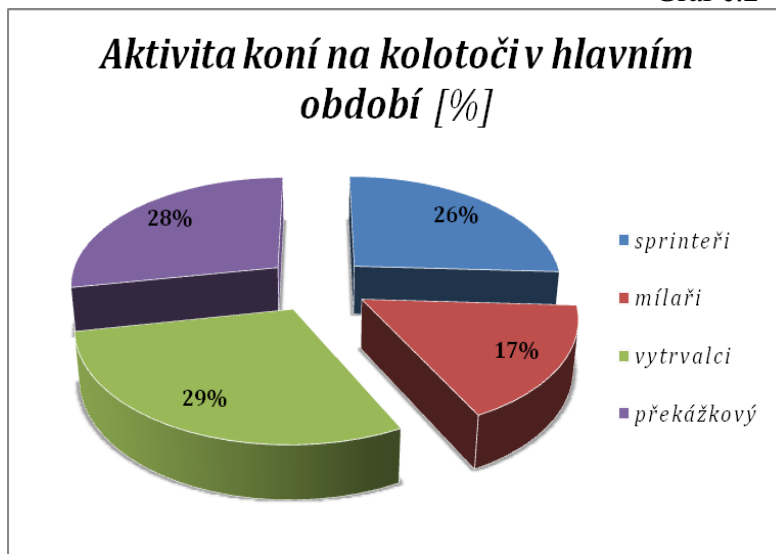
Sledovaný ukazatel	Kategorie koní	Počet	Průměr	F –test	t -test
Cval (m)	S	19	1263,2	1,536	
	M	71	1295,8		
	V	20	1400,0		
	P	9	1000,0		
Cval (km/h)	S	19	72,7	0,328	
	M	71	73,2		
	V	20	70,8		
	P	9	75,0		
Klus (m)	S	1	1000,0	5,423 ⁺⁺	3:4 ⁺⁺⁺ 2:3 ⁺⁺
	M	30	2233,3		
	V	12	3500,0		
	P	15	2600,0		

Grafy č.1, 2 a 3 znázorňují, jak často v daném období kategorie koní trávily aktivní odpočinek na kolotoči. Údaje ukazují, že koně vytrvalci, byli s pomocí kolotoče ve všech třech obdobích připravování nejvíce. Druhá kategorie nejčastěji používající kolotoč jsou koně překážkový. Obě kategorie absolvují nejdelší dostihy (např. nejdelší dostih běhající se u nás měří 6 900m, Velká Pardubická steeplechase crosscountry), proto využívání kolotoče, byť jen na krokovou a klusovou práci při které se kůň uvolní, zahřeje a korektně připravený před samotným cvalovým tréninkem je určitě velkým přínosem pro koně z důvodu pravidelného střídání končetin a se zapojením správných zádových svalů správná práce, při které kůň nabírá fyzickou zdatnost a svalové hmoty, kdy pracuje sám se sebou, bez zátěže jezdce. Mrázová (2015) vysledovala, že korektní trénink koně nejenže neodrovnává, ale že se osvědčil i jako méně poškozující, ve srovnání se vstupem starších koní do dostihového tréninku. Další kategorií jsou koně sprinteři, využívající kolotoč průměrně na třetím místě, ačkoliv v přípravném období (graf č.1) to byli právě oni, kteří se připravovali na kolotoči nejvíce, konkrétně 28%. V průměru 48,25 dní z celkových 59 dní. Koně připravování na mílové trati, buď koně mladí, nebo starší využívali spíše výběh jako pasivní odpočinek, než aktivní odpočinek na kolotoči.

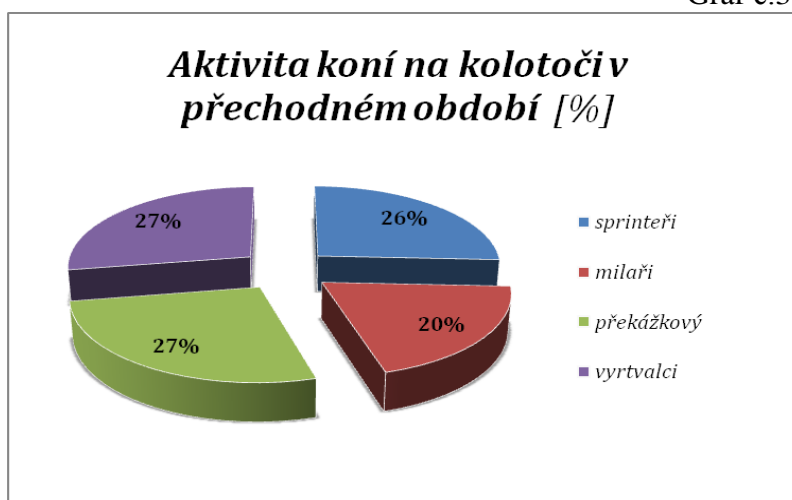
Graf č.1

Graf č.2

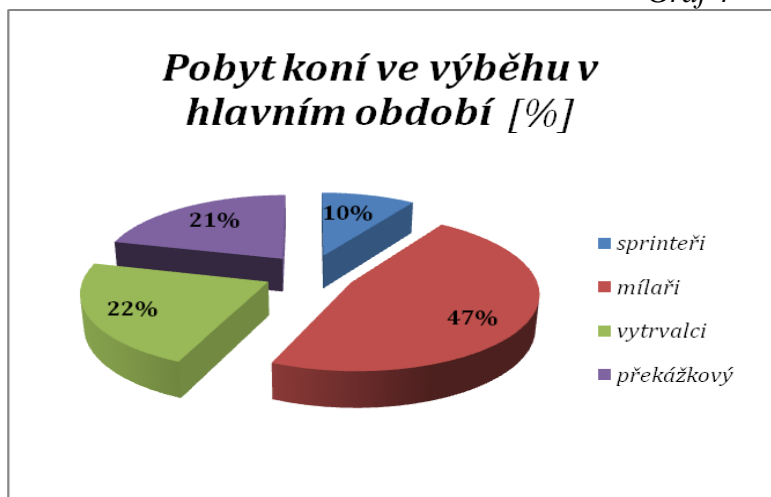

Graf č.3

Ve výběhu v hlavním období podle grafu č.4. Můžeme říci, že koně mílaři měli pasivní odpočinek ve výběhu z 8měsíců (245 dní) celkově téměř polovinu času 47% stráveného ve výběhu. Sprinteři byli během sezóny vytěžováni a všichni realizováni do dostihů, proto měli pasivní odpočinek výhradně jako regeneraci po dostihu třeba i dva dny za sebou.

Graf 4

Graf č.5, nadpoloviční většinu hodin strávily ve výběhu koně mílaři - 38%. Téměř vůbec ve výběhu nebyli překážkový koně, pouze 4%. Výběh a pobyt na čerstvém vzduchu udržuje zdravé dýchací orgány. I když v Bošovicích nejsou výběhy velké, koně se v nich musí často střídat, je výběh ideální pomocí psychicky nevyrovnaným koním. Uklidní nervní a přebujelé koně, pro mladé koně je společnost ostatních koní nenahraditelná. Švehlová (2015) uvádí, že pro koně je přirozeným životním prostředím otevřená krajina. Tomu je přizpůsoben jejich organismus. Důvodů je hned několik:

Zdraví: Venkovní vzduch obsahuje mnohem méně dráždivých plynů, prachu, spór plísní, bakterií či virů než vzduch stájový. Koně mají velmi výkonný dýchací aparát, díky němuž mohou vykonat nesmírně náročnou fyzickou práci (kdy původní účel byl útek před predátorem). A platí zde přímá úměra: čím je něco výkonnější, tím je to citlivější na sebemenší podráždění či poškození. Stájový vzduch je pro dýchací aparát koně hotové peklo. Kdo by neznal COPD. Pobyt venku a minimum času stráveného ve stáji (která musí být dobře větraná v létě i v zimě) udržuje zdravé dýchací orgány koně; ty zajistí dostatečný a hladký přísun kyslíku do těla, díky čemuž kůň bude schopen snáze podat dobré fyzické výkony, což bude zvyšovat jeho zdravé sebevědomí a psychickou pohodu.

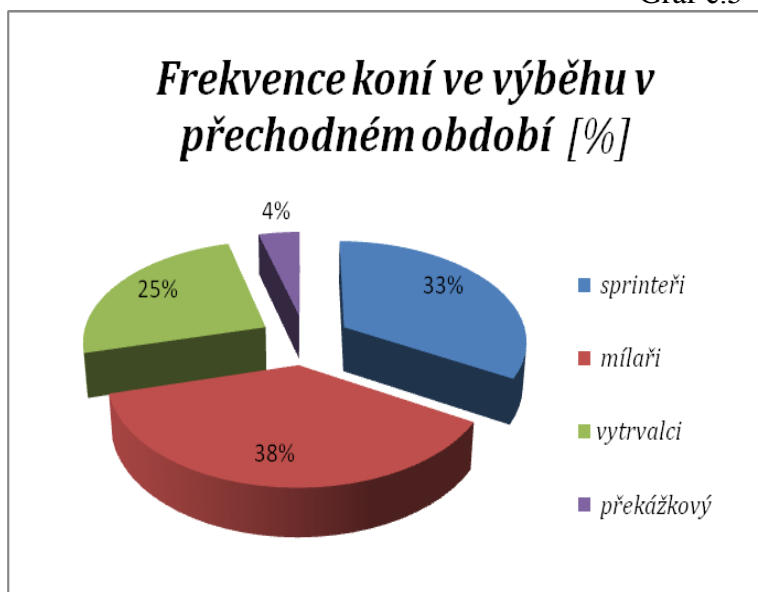
Hormonální rovnováha: Pobytem venku jsou koně vystaveni působení vnějších vlivů – světlo, teplota, proudění vzduchu, vlhkost, tlak, a pravděpodobně i „elektrina“ ve vzduchu a mnoho dalších. Neustále se měnící venkovní podmínky trénují adaptační schopnosti organismu. A ty jsou v přímém spojení s hormony, které jsou zase v přímém spojení s chováním i fyzickou aktivitou zvířete. Každý ví, že pobyt na pastvině dokáže rozříjet klisny, uklidní hřebce, povzbudí valachy. Mladí

koně lépe rostou a sílí, sportovní koně podávají vyváženější výsledky. Díky hormonální rovnováze funguje organismus koně většinou tak, jak by měl, díky čemuž se kůň „cítí dobře“. A cítit se dobře – to je jeden z předpokladů ochotně pracovat pro člověka.

Podněty: Ke stavu „cítit se dobře“ nemyslitelně patří dostatek podnětů. Dnes už se ví, že dostatek zrakových, sluchových, čichových, hmatových i chuťových podnětů je důležitý pro dobrou výkonnost domácích zvířat (dojnice, nosnice apod.). Mít možnost rozhlížet se, zkoumat, objevovat, i se trochu strachovat (co se to tam v dálce blíží?!) – to jsou důležité podněty, které svým bombardováním udržují mozek a nervovou soustavu v rovnováze. A nervová soustava souvisí s hormony a metabolismem a souvisí s psychikou a souvisí s fyzickými schopnostmi. Díky dostatku podnětů se uklidní nervní koně a rozproudí se krev v žilách lenochům. Kůň, který je zvyklý na okolní dění, se bude mnohem lépe při výcviku soustředit na člověka a na to, co má dělat.

Metafyzično: Podle východní medicíny a filozofie patří pobyt venku k nezbytnostem, protože jednak počasí, jednak dotyk ze země (u koní válení!) „masírují“ energetické body a dráhy a tím harmonizují tok energie v celém těle. Kůň se tak také zbavuje „špatné“ energie, která se v něm nahromadí například při výcviku. Je známo, že válením se zvířata často zbavují stresů.

Graf č.5

6. Závěr

Cílem práce bylo zjistit a porovnat trénink, množství, intenzitu a rychlost různých kategorií koní specifikovaných na vzdálenosti sprinterské, mílové, vytrvalecké a překážkové koně.

Byli porovnáni koně trenéra Václava Luky z dostihového střediska Luka rating v Bošovicích u Čížové. Sledování probíhalo po celý jeden rok, při sledování a srovnání všech kategorií byl zjištěn značný rozdíl tréninkové dávky, rozdíly intenzity, ale i přechodu z plného tréninku a aktivního odpočinku individuálně u každého koně jinak.

Z výsledků lze vyvodit následující závěry:

- bylo zjištěno, že trénink je veden vždy individuálně, přizpůsoben potřebám jednotlivých koní. Rozdíly byly zjištěny i ve stejné kategorii koní, to znamená, že pro každého koně, i v rámci jedné kategorie, někdy i v přípravě na ten samý dostih, probíhá příprava, plný trénink, ale i aktivity v přechodném období zcela individuálně a podle aktuálního stavu daného jedince.
- v přípravném období tréninku se vysoce významně lišil objem jak cvalové, tak klusové práce jednotlivých skupin koní - hodnoty F-testu dosáhly hodnot $7,505^{++}$, resp. $25,654^{++}$. Rozdíl mezi skupinou mílařů a překážkářů byl statisticky vysoce významný - mílaři za tréninkovou jednotku v průměru nacválali 1 333,3 metrů a koně trénovaní na překážkové dostihy 1 736,8 metrů, tj. téměř o půl kilometru více.
- v dostihové sezoně byly rozdíly mezi všemi sledované parametry tréninku statisticky vysoce významné. Statisticky vysoce významně se liší objem cvalové práce ($F=154,320^{++}$) a objem klusové práce ($F=32,521^{++}$), nejvyšší rozdíly byly zjištěny mezi skupinou překážkových koní a všemi ostatními skupinami. Vzhledem k tomu, že tito koně jsou připravováni na nejdelší tratě, je jim i v tréninku dávkován nejvyšší objem cvalové práce - v průměru 2,56 km a objem klusové práce 3,51 km za tréninkovou jednotku.
- v hlavním tréninkovém období není u koní sprinterů v této stáji využívána vůbec klusová práce a tito koně se soustředí již pouze na cvalovou práci a zvyšování rychlosti - byla nejvyšší ze všech sledovaných skupin - v průměru 76,2 km/h.
- v přechodném období se trénink příliš neliší, statisticky vysoce významné rozdíly byly sledovány pouze u objemu práce v klusu.
- aktivní odpočinek na kolotoči byl využíván nejvíce u vytrvalců a koní překážkových
- výběh - tedy pasivní odpočinek byl nejvíce dávkován koním mílařům.

7. Seznam použité literatury

- DUŠEK J. (1999): *Chov koní*, Brázda 2007, 400 s. ISBN 80-209-0352-6
- EDWARDS E. (1992): *Velká kniha o koních*, Bratislava: Gemini spol .s.r.o, 240 s. ISBN 80-85265-36-2
- EDWARDS E. H. (1998): *Pouhým okem Koně*, Osveta, Martin 1998, 256 s. ISBN 80-88824-38-9
- FLADE A KOL. (1990): *Chov a športovné využití koní*, Příroda Bratislava, 451 s
- HANÁK, J. (1984): *Moderní fyziologické principy tréninku dostihových koní*, Sborník referátů, VŠZ Brno
- HENDERSONOVÁ C. (1999): *Plemena koní* (anglický originál: DK Riding Club – Horse and Pony Breeds), Ottovo nakladatelství, s. 48, ISBN: 80-7181-338-9
- HERMSEN J. (1998): *Encyklopedie koní*, Rebo Productions, 328 s, ISBN: 80-85815-86-9
- JANDA T. (2011): *Zisk modré stuhy*, Maentiva galopp reporter, Rozdělení dostihů, 31 s, č.7
- JISKROVÁ, MISAŘ (2008): *Chov a šlechtění koní*, 3. dotisk, Brno MZLU, 170 s, ISBN 978-80-7157-510-8
- JOKL Z. et al. (1977): *Jezdectví a dostihový sport*, 338 s, ISBN 07-100-77
- KLEMENT J. (1986): *Dostihový jezdec kůň*, *Studijní informace a chovu koní*, Výzkumná stanice pro chov koní Slatiňany 80 s, č.13
- KLEMENT, J. (1971): *Trénink plnokrevných koní*, Bulletin VSCHT Slatiňany 111 s, č.13
- KLOKOČKA J. (2010): *Aristokrat mezi koňmi*, Maentiva galopp reportér, 31s , č.7
- NAVRÁTIL, J. (2007): *Základy chovu koní*, Ústav zemědělských a potravinářských informací, Praha, 79 s. ISBN 978-80-7271-186-4
- MISAŘ D. (2010): *Přednášky z předmětu Systémy využití koní*, Brno MZLU
- PAROULKOVÁ P. (2009): *Jezdectví*, 50 s, č.11
- SAMBRAUS H. H. (2006): *Atlas plemen hospodářských zvířat*, 1986 Eugen Ulmer KG (1986), nakladatelství Brázda, 295 s, ISBN: 80-209-0344-5
- THEIMER M. (2011): *Jezdectví*, č.3, Pražská vydavatelská společnost, 50 s

ZÁGLER J. (2006): *Derby, derby, derby*, Já mám koně, 40 s, č.6

www1: ANONYM 1 (2015): *Řád plemenné knihy*. Dostupné z: http://www.dostihyjc.cz/download/RAD_PK_net.pdf , [cit. 2015-11-06]

www2: HOLUBCOVÁ E. (2014): *Mýty kolem dostihů*. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/myty-kolem-dostihu-penize-penize-penize>, [cit. 2015-11-20]

www3: BĚLOHLAVOVÁ Š. (2014): *Anglický plnokrevník a jeho využití ve sportu*. Dostupné z: <http://dostihy.fitmin.cz/domaci-dostihove-deni/anglicky-plnokrevnik-a-jeho-vyuziti-ve-sportu.html?highlight=WyJhbmdsaWNrXHUwMGZkIiwicGxub2tyZXZuXHUwMGVkayIsImFuZ2xpY2tcdTAwZmQgcGxub2tyZXZuXHUwMGVkayJ>, [cit. 2015-10-11]

www4: ALEŠA J. (2014): *Vyhodnocení účinnosti šlechtitelského programu anglického plnokrevníka*. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/322679/Anglicky_plnokrevnik.pdf, [cit. 2015-12-02]

www5: ANONYM 2 (2005): JOCKEY CLUB ČR, databáze on-line , *DŘ § 10*. Dostupné z: <http://www.dostihyjc.cz/dokumenty.php?sekce=4> [cit. 2015-11-20]

www6: ANONYM 3 (2015): Dostihový řád, *Předpisy pro konání rovinových a překážkových cvalových dostihů*, DOKUMENT\DR_ARCH.TXT. Dostupné z: http://www.dostihyjc.cz/download/DR_text2014.pdf, [cit. 2015-10-11]

www7: MRÁZOVÁ K. (2015): *Mýty kolem dostihů: proč už ve dvou letech*. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/myty-kolem-dostihu-proc-uz-ve-dvou-letech> [cit. 2015-11-20]

www8: PTÁK I. (2015): Veterinární péče sportovních a dostihových koní. Dostupné z: <http://vzdelavani.chov-koni.cz/moje-lekce?zk=21>, [cit. 2015-12-02]

www9: MARTINOVÁ Z. (2010): *Zrození pro rychlost*. Dostupné z: <http://abc.blesk.cz/clanek/casopis-abc/1297/zrozeni-pro-rychlost.html>, [cit. 2015-10-11]

www10: ANONYM 4 (2009): Dostupné z: <http://sharif.webnode.cz/products/trenovani-kone/>, [cit. 2015-10-11]

www11: LIPINSKÁ K. (2015): *Jak sestavit tréninkový plán*. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/jak-sestavit-treninkovy-plan>, [cit. 2015-12-02]

www12: ANONYM 5 (2015): *Trénink dostihových jini, tréninkové metody*.
Dostupné z: http://www.sarkaafra.estranky.cz/clanky/kun/trenink-dostihovych-jini_-treninkove-metody_.html, [cit. 2015-12-02]

www13: ŠVEHLOVÁ D. (2011): *Příprava na sezónu: Kdy, kde, proč, jak... trénovat*. Dostupné z: <http://www.equichannel.cz/priprava-na-sezonu-kdykde-proc-jak>>, [cit. 2015-10-11]

www14: ŠVEHLOVÁ D. (2015): *Kůň na lonži 2-Aby kůň měl chuť pracovat*.
Dostupné z: <http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani2.php> , [cit. 2015-24-11]

8. Přílohy

Pojmy a zkratky:

JČČR - Jockey Club České republiky. Jockey Club reprezentuje český turf. Jeho jménem jedná se všemi veřejnými a soukromými subjekty ve věcech, týkajících se dostihového provozu a chovu plnokrevníka v rozsahu svého oprávnění. Zastupuje český turf v zahraničí. K zajištění svého poslání v oblasti dostihového provozu i chovu je oprávněn vydávat Dostihový řád, Chovatelský řád a příslušná nařízení a prováděcí předpisy ku prospěchu dostihů a chovu plnokrevníka v rozsahu stanovené pravomoci po závazném schválení Rady Jockey Clubu.

ČJF - Česká jezdecká federace, národní sportovní svaz zastřešující jezdecký sport v České republice v těchto disciplínách: skoky, drezura, všestrannost, spřežení, voltiž, reining, vytrvalost a parajezdeckví. Zodpovídá za organizaci jezdeckých národních a mezinárodních soutěží na území České republiky.

General stud book - Plemenná kniha anglického plnokrevníka, používá se k dokumentaci chovu plnokrevníků.

Thoroughbred - Plnokrevník. Ačkoli plnokrevník někdy odkazuje na nějaké plemeno čistokrevného koně, technicky se vztahuje pouze k chovu anglického plnokrevníka. Angličtí plnokrevníci jsou považováni za "horkokrevný" koně, známý pro svou hbitost, rychlost a ducha.

PASIVNÍ ODPOČINEK KONÍ VE VÝBĚHU

Obrázek č.1

KUČEROVÁ (2014): <https://www.facebook.com/lukaracing/photos/pb.52161526687.-2207520000.1460233776./10152139564846688/?type=3&theater>

AKTIVNÍ ODPOČINEK KONÍ NA KOLOTOČI

Obrázek č.2

ELIÁŠ (2016): <http://www.jcted.cz/pisecke-postrehy/navstevnici-staji-videli-i-trenink-profesionalnich-koni/>

CVALOVÁ PRÁCE KONÍ PŘI RYCHLOSTI 35 m/s

Obrázek č.3

KUČEROVÁ (2015): <https://www.facebook.com/lukaracing/photos/pb.52161526687.-2207520000.1460235244./10152527148886688/?type=3&theater>

PRÁCE KONÍ V KLUSU

Obrázek č.4

KUČEROVÁ (2015): <https://www.facebook.com/lukaracing/photos/pb.52161526687.-2207520000.1460276652./10152527147261688/?type=3&theater>

CVAL KONÍ V DOSTIHU

Obrázek č.5

BURIANOVÁ (2015): <https://www.facebook.com/616102035109083/photos/pb.616102035109083.-2207520000.1460276266./1041987869187162/?type=3&theater>